Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej
Haus der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit

SPRAWOZDANIE MERYTORYCZNE
z działalności
Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej
w 2019 roku

SPRAWOZDANIE MERYTORYCZNE

z działalności

Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej

w 2019 roku

Spis Treści

Wstęp.....5

Sprawozdania projektowe 2019.....9

Obszar tematyczny: Historia.....*9*

1. XI edycja projektu pt.: „Archiwum Historii Mówionej“ 9

2. Archiwacja i dokumentacja historii mniejszości niemieckiej.....11

3. „Zapomniane dziedzictwo“ – polsko-niemiecka strona internetowa.....11

4. Projekt filmowy „Gleiwitz 1945: wspomnienia o zakończenie świata“.....12

5. Spotkanie autorskie z Kamilem Kartasińskim – autorem książki „Chłopak z Wehrmachtu, żołnierz Andersa“.....12

6. Archipelag. Poszukiwanie śladów społeczności, które stanowiły niegdyś ważne elementy wielokulturowości regionu. 13

7. Krótki kurs historii Górnego Śląska 14

8. Gra miejska „Schabik tu byłem” 16

Obszar tematyczny: Edukacja.....*17*

1. ELOm – Elementarz Lidera Organizacji mniejszości – szkolenie liderów i liderek grup młodzieżowych – III edycja oraz program dla alumnów proELOm 17

2. Bilingua – łatwiej z niemieckim!“ – Kampania wzmacniająca polsko-niemiecką dwujęzyczność w Polsce.....18

3. Działalność Punktu Doradczego i inne działania mające na celu wspieranie polsko-niemieckiej dwujęzyczności w ramach kampanii „Bilingua – łatwiej z niemieckim!”.....21

4. „Miasta demokratyczne“ – warsztaty dla uczniów w wieku 15-19 lat szkół na terenie województwa śląskiego i opolskiego.....22

***5.* Niemieckie Kluby Malucha 23**

6. „Warsztaty o historii i tożsamości dla młodzieży w wieku szkolnym“ – warsztaty dla uczniów w wieku 13-19 lat szkół na terenie województwa śląskiego i opolskiego.....24

7. Szkolenie w ramach inauguracji projektu „Ożywianie domów spotkań 2019” / „Begegnungsstättenarbeit 2019” 24

8. Warsztat metodyczny „Media w pracy młodzieżowej“ 25

9. Nowoczesne metody pracy młodzieżowej w Niemczech. Wyjazd studyjny do Berlina 26

10. XVIII Szczyt Młodzieży Regionalnego Trójkąta Weimarskiego 27

11. Spotkanie autorskie z Firasem Alshaterem oraz szkolenia dla młodzieży i nauczycieli 28

12. „Trzy regiony, Trzy języki, trzy kultury – jedna Odra" 28

13. Wzmacnianie Struktur mniejszości niemieckiej 29

Obszar tematyczny: Nauka 30

1. XXIV Seminarium Śląskie „Powrót do Europy – 15 lat członkostwa Polski w Unii Europejskiej" 30

2. Polsko-niemiecka monografia „Europa po Wielkiej Wojnie" z wybranymi tekstami z XXIII Seminarium Śląskiego 32

3. Centrum Badań Mniejszości Niemieckiej 32

4. Konferencja „Niemiecki ma znaczenie" 34

Obszar tematyczny: Społeczeństwo i polityka 35

1. Plebiscyt „Mosty Dialogu 2019" 35

2. Spotkanie dyskusyjne „Rozmowy o Europie. Polacy i Niemcy – sąsiedzi w zjednoczonej Europie." 36

3. Spotkanie dyskusyjne „Polityka historyczna w polskiej i niemieckiej codzienności" 36

4. „Państwo na plus – kiedy państwo staje się (nad)opiekuńcze?" 37

5. Polsko-niemieckie seminarium Polacy i Niemcy w Dialogu „1988 – 2019: Rewolucja, Transformacja – i gdzie jesteśmy dzisiaj?" 37

6. Debata: „Polska i Niemcy: droga do wolności" 38

7. „Programy Stażowe dla studentów Instytutu Politologii UO" 39

8. Konferencja „Odetnij metki". Rozmowy o rynku pracy" zorganizowana w ramach projektu „Kobiety w dialogu" 39

9. Debata „15 lat Polski w Unii Europejskiej. Nowe wyzwania dla Polski, Niemiec i Europy" w ramach cyklu Rozmowy o Europie 39

Obszar tematyczny: Kultura 41

1. Niemieckojęzyczna kafejka „HAUS-Café" w Gliwicach 41

2. Cykl spotkań z twórcami kultury polsko-niemieckiego pogranicza, Arturem Beckerem i Michaelem Majerskim 41

3. Dwa pokazy filmu „Good bye Lenin" w Bytomiu i Gliwicach z okazji rocznicy upadku muru berlińskiego 42

4. Wydanie broszury do wystawy „Glywitz – Gleiwitz – Gliwice. Wszystkie oblicza miasta." 43

5. Spotkanie z cyklu „Górny Śląsk – świat najmniejszy": 43

6. Fotomaraton „Bauhausowe powroty" – konkurs i wernisaż 44

7. Wystawa „Marszałek Józef Piłsudski i Magdeburg" 45

8. Pokazy filmów o mieście i architekturze w Gliwicach 45

Publikacje..... 46

1. Dodruk książek z serii „Górnośląscy potentaci” 46

2. „Historia zapisana na dolnośląskich cmentarzach” – publikacja o historii 50 najciekawszych dolnośląskich nekropolii 46

3. Przygotowanie i wydanie materiałów dydaktycznych do publikacji..... 46

„Górny Śląsk. Atlas dla dzieci” 46

4. Nowe wydanie Książki kucharskiej Marii Wurst..... 47

5. „Dolny Śląsk. Atlas dla dzieci.”..... 47

6. Wydanie dzienników Alberta Adamskiego – I część projektu..... 48

7. Realizacja dodatkowego nakładu płyt CD z filmami „Pewnego razu na zachodzie” i „Kuźnia noblistów”..... 48

8. Przygotowanie publikacji „W języku serca“..... 49

Wstęp

Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej (DWPN) z główną siedzibą w Gliwicach oraz drugim biurem w Opolu jest związkiem stowarzyszeń zrzeszającym polskie i niemieckie organizacje oraz instytucje współpracujące na rzecz budowania dobrych stosunków polsko-niemieckich; podejmuje także działania na rzecz pogłębiania integracji Polski z Unią Europejską. Uroczyste otwarcie DWPN z udziałem Prezydenta Republiki Federalnej Niemiec prof. dr Romanem Herzogiem oraz w imieniu Prezydenta RP Aleksandra Kwaśniewskiego – prof. Danuty Hübner, szefowej Kancelarii Prezydenta RP, odbyło się 17 lutego 1998 r.

Działalność DWPN ma na celu wspieranie budowy dobrych stosunków polsko-niemieckich we współpracy z mniejszością niemiecką, w oparciu o postanowienia Traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy z 17 czerwca 1991 r. między Rzecząpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec oraz wspieranie integracji Polski z Unią Europejską. Kooperacja partnerów polskich i niemieckich w ramach DWPN bierze swój początek z pięcioletniej działalności w regionie Fundacji im. Friedricha Eberta. Inicjatorami utworzenia Domu byli posłowie do Bundestagu: Markus Meckel, Hartmut Koschyk, dr Friedbert Pflüger, dr Christoph Zöpel oraz polscy senatorowie: prof. Dorota Simonides i prof. Gerhard Bartodziej.

W ramach związku stowarzyszeń współpracują polskie i niemieckie organizacje.

Statutowymi celami Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej są:

- wspieranie i pogłębianie przyjaznych stosunków polsko-niemieckich we współpracy z organizacjami i instytucjami mniejszości niemieckiej w Polsce, która jako naturalny pomost między narodami polskim i niemieckim wnosi cenny wkład do życia ich społeczeństw. Wspieranie mniejszości niemieckiej i jej dialogu z większością polską.
- popularyzacja wiedzy i inicjowanie wspólnych przedsięwzięć w zakresie: nauki, kultury, historii, gospodarki, społeczeństwa i polityki obu krajów oraz propagowanie, zwłaszcza wśród młodego pokolenia, postaw wzajemnego zrozumienia i współpracy.
- dialog interkulturowy i działania na rzecz odkrywania i pielęgnowania wielokulturowych tradycji Górnego Śląska z uwzględnieniem także niemieckiego dziedzictwa kulturowego regionu.
- współpraca w zakresie budowania społeczeństwa obywatelskiego. Niwelowanie uprzedzeń i stereotypów. Współpraca w zakresie umacniania i rozwoju samorządności i decentralizacji oraz transformacji systemu gospodarczego i społecznego (restrukturyzacja Górnego Śląska).
- działania w zakresie współpracy wewnątrzregionalnej, jak również działania na rzecz dynamizacji procesu integracji Polski z Unią Europejską.

DWPN realizuje projekty edukacyjne i informacyjne w formie konferencji, seminariów, szkoleń, warsztatów, wyjazdów informacyjnych, publikacji, konkursów itp.

W 2019 roku budynek, w którym mieściło się gliwickie biuro DWPN znalazł się w rękach nowego dzierżawcy, co skutkowało przeniesieniem siedziby z ul. Bojkowskiej 35A na ul. Górnych Wałów 7.

Statystyka

W 2019 r. DWPN zrealizował 48 projektów oraz ponad 370 wydarzeń i działań w ramach tych projektów.

Liczba odbiorców i odbiorczyń:

- Uczestnicy i uczestniczki projektów: ok. 10 850 osób w roku (z wyłączeniem wystaw, publikacji, itd.)
- Publikacje, filmy, audiobooki, materiały lekcyjne, magazyny KEKS i bäm! (szacunkowo): ok. 25 000 osób w roku
- Dodatek do Nowej Trybuny Opolskiej HEIMAT: 11 000 osób miesięcznie
- Internet (strony internetowe: haus.pl, bilingua.haus.pl, e-historie.pl, zapomnianedziedzictwo.pl; Facebook: /haus, bilingua, e-historie; nto.pl/HEIMAT): kilka tysięcy indywidualnych użytkowników/-czek w roku

Finanse

Roczny obrót DWPN w 2019 r. wyniósł ok. 2 800 000 PLN (ok. 675 000 EUR) i był ok. 10% niższy w porównaniu z rokiem poprzednim. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Budownictwa i Ojczyzny RFN przyznało DWPN subwencję na poczet kosztów osobowych i rzeczowych w wysokości 80.000 EUR. Subwencja stanowi część (ok. 1/3) łącznych kosztów osobowych i rzeczowych organizacji. Również Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji RP przyznało subwencję na koszty osobowe i rzeczowe w wysokości 179 950 PLN (ok. 43.300 Euro). Niniejsza subwencja była o ok. 10 000 PLN wyższa w porównaniu z rokiem poprzednim (jednak w dalszym ciągu o 20 000 PLN niższa niż w roku 2016).

Powyższe finansowanie daje DWPN bezpieczeństwo planowania w odniesieniu do zatrudnianego personelu. Dzięki temu DWPN ma możliwość przeprowadzenia projektów, które służą przede wszystkim celom statutowym i nie są skierowane wyłącznie na zysk, co daje sposobność do wykorzystania innych źródeł finansowania, a co się z tym wiąże również przeprowadzenia większej ilości projektów. Bez powyższej subwencji działalność nie byłaby możliwa w takim zakresie i jakości.

Subwencja na koszty osobowe i rzeczowe przekłada się na działalność DWPN jeszcze w jeden sposób. Pokrywa wydatki, których nie może pokryć sam projekt. Są to koszty kadry kierowniczej, księgowość, doradztwo prawne, niezwiązane z projektem koszty podróży, naprawy, zakup wyposażenia biurowego, koszty prowadzenia biura itd.

Ze względu na rosnące koszty i kilka nieplanowanych wydatków (przede wszystkim przeprowadzka biura w Gliwicach była bardzo kosztowna – wyniosła znacznie ponad 30 000 PLN) spodziewamy się straty w rocznym sprawozdaniu finansowym.

Podmiotami udzielającymi subwencje (środki projektowe) było: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Budownictwa i Ojczyzny RFN, Ministerstwo Spraw Zagranicznych RFN, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji RP, Fundacja Rozwoju Śląska, Fundacja Konrada Adenauera w Polsce, Fundacja im. Friedricha Eberta w Polsce, Instytut Goethego, Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży, Instytut ds. Stosunków z Zagranicą, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego i Opolskiego, Miasto Opole i inne samorządy (różne miasta i gminy na Śląsku), Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Kraju Związkowego Saksonia i inne.

Cele

W roku 2019 cele działalności DWPN się nie zmieniły (w nawiązaniu do statutu organizacji): dialog międzykulturowy i działania na rzecz poznania i pielęgnowania wielokulturowej tradycji Górnego Śląska, z uwzględnieniem niemieckiego dziedzictwa regionu; wspieranie i pogłębianie przyjaznych stosunków polsko-niemieckich we współpracy z organizacjami i instytucjami mniejszości niemieckiej w Polsce; popularyzacja wiedzy w zakresie kultury, historii i edukacji społeczno-politycznej; współpraca w budowaniu społeczeństwa obywatelskiego.

Projekty DWPN dostosowane są w znacznym stopniu do celów strategii rozwoju mniejszości niemieckiej i to zarówno do celu strategicznego: pewna siebie grupa narodowej mniejszości niemieckiej, jak i również do pojedynczych celów operacyjnych:

1. Wielu aktywnych członków mniejszości niemieckiej (przykłady projektów z 2019 r.: szkolenia dot. wzmocnienia struktur; szkolenie lidera organizacji młodzieży ELO),
2. Mniejszość niemiecka ma swoje elity (przykłady projektów z 2019 r.: Seminarium Śląskie, Centrum Badań Mniejszości Niemieckiej; publikacje i koncerty),
3. Dobra znajomość języka na poziomie języka ojczystego (przykłady projektów z 2019 r.: Bilingua wraz z Punktem doradczym; HAUS-Café; Niemieckie Kluby Malucha),
4. Uznanie społeczne mniejszości niemieckiej (przykłady projektów z 2019 r. : otwarte spotkania; publikacje; projekty dotyczące pl.-niem. historii jak Archiwum Historii Mówionej),
5. Wyraźna świadomość tożsamości MN (przykłady projektów z 2019 r.: Archiwum Historii Mówionej; publikacje; materiały dydaktyczne),
6. Efektywne struktury organizacji (przykłady projektów z 2019 r. : szkolenia dla Struktur; szkolenia w ramach Konsolidacji).

Ponadto podczas planowania i przeprowadzania projektów organizacja kieruje się celami strategicznymi młodzieży mniejszości niemieckiej, przede wszystkim celem 1: *Aktywny rozwój niemieckiej tożsamości i kultury* oraz celem 2*: Zaangażowanie, edukacja i promocja języka u młodzieży.*

Działalność Domu odgrywa ważną rolę z perspektywy porozumienia polsko-niemieckiego. Jako, że jest to instytucja niezależna i bezpartyjna, działa jako pośrednik pomiędzy polską większością a mniejszością niemiecką. Poprzez projekty Domu przekazywany jest pozytywny obraz Niemiec, wzmacniane są kontakty i wymiana pomiędzy Polakami i Niemcami.

Oprócz działalności projektowej, DWPN odgrywa ważną rolę jako instytucja doradcza, inicjator sieci kontaktów, wsparcie różnych inicjatyw i pośrednik dla niemieckich i polskich organizacji zainteresowanych partnerstwem. Dla mniejszości niemieckiej w Polsce DWPN odgrywa rolę swoistego think-tanku kreującego nowe trendy, opracowującego projekty modelowe oraz stanowi miejsce wymiany myśli i doświadczeń. Żadna inna organizacja mniejszościowa nie dysponuje kompetencjami w tak wielu dziedzinach i nie dzieli się nimi z innymi. W szczególności w województwie śląskim DWPN jest wyjątkową organizacją, która w fachowy sposób wspiera mniejszość na miejscu oraz dysponuje niezwykle ważną dla zachowania jej tożsamości ofertą,

Plany projektowe 2020

W 2020 roku kontynuowane będą niektóre projekty ze względu na ich znaczenie dla mniejszości niemieckiej. Projekt „Bilingua" skoncentruje się bardziej na młodszych dzieciach (wiek przedszkolny) i zostanie uzupełniony przez „Niemieckie Kluby Malucha".

„Archiwum Historii Mówionej" zostanie przeprowadzone w nowej formie, ponownie z kilkoma działaniami na północy Polski. Seminarium Śląskie poświęcone zostanie tematyce Tragedii Górnośląskiej. Wzmocnienie struktur podobnie jak w ubiegłym roku skoncentruje się na tematach aktualnych dla kół DFK.

W obszarze pracy z młodzieżą planowana jest czwarta edycja szkolenia lidera organizacji ELOm z programem wspierającym alumni i alumny. Wspólnie z Fundacją Konrada Adenauera przeprowadzone zostanie szkolenie dla młodych kadr (tzw. Kuźnia Liderów); jesienią planuje się rozpocząć polsko-niemiecko-białoruską wymianę młodzieżową, która dzięki środkom Unii Europejskiej zostanie zorganizowana do końca 2021 r. Ponadto zaplanowanych jest kilka warsztatów dla młodzieży z zakresu edukacji politycznej.

Kontynuowane będzie „Centrum Badań Mniejszości Niemieckiej" oraz projekt „Archiwizacji i dokumentacji historii mniejszości niemieckiej" finansowane ze środków polskiego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Wspólnie z polsko-niemieckimi fundacjami zaplanowano szereg debat z zakresu edukacji politycznej. Wiele z nich będzie nawiązywać do rocznic, które przypadają na 2020 rok.

W zakresie kultury i edukacji wydanych zostanie kilka publikacji wraz z materiałami dydaktycznymi; przewidziano projekty historyczne, koncerty, projekcje filmów oraz spotkania autorskie.

Sprawozdania projektowe 2019

Obszar tematyczny: Historia

1. **XI edycja projektu pt.: „Archiwum Historii Mówionej“**
   Styczeń – grudzień 2019

Projekt ten jest jednym z najistotniejszych realizowanych przez Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej, gdyż jest to inicjatywa łącząca pokolenia oraz zachowująca w pamięci miejsca oraz losy ludzi związanych z historią Górnego Śląska, ale również Warmii i Mazur.
Projekt ten jest kompleksową inicjatywą obejmującą wiele działań. W jego skład wchodzi m.in. rekrutacja około 30 uczestników zarówno z regionu opolskiego, śląskiego jak i Warmii i Mazur. Drugim etapem jest przeprowadzenie szkolenia/warsztatów dla uczestników. Są to zarówno szkolenia dziennikarskie przeprowadzane przez osoby, które na co dzień zajmują się dziennikarstwem oraz szkolenie historyczne, na którym młodzież otrzymuje wiedzę dotyczącą historii regionu. Po tym młodzież wyposażona w sprzęt audio do rejestracji wypowiedzi przeprowadza wywiady z seniorami. Po obróbce technicznej materiały te zostają umieszczone na stronie internetowej projektu www.e-historie.pl. Następnym etapem jest wydanie płyt CD oraz publikacji książkowej. W publikacji umieszczonych zostało 17 relacji świadków, które dotyczą okresu dzieciństwa w czasach wybuchu II Wojny Światowej. W ramach projektu zorganizowano również wyjazd studyjny dla uczestników tegorocznej edycji projektu. Projekt Archiwum Historii Mówionej obejmuje także Kluby Odkrywania Historii Lokalnej założone w szkołach w Siemianowicach Śląskich, Żorach, Cisku, Kluczborku, Toszku, Domaszowicach, Reńskiej Wsi i Walcach. Dla tych klubów organizowane są specjalne kursy szkoleniowe w celu przygotowania ich do przeprowadzania wywiadów.

Wyjazd studyjny do Warszawy

Celem wizyt studyjnych jest bliższe poznanie organizacji, instytucji oraz miejsc, dzięki, którym możemy zacieśnić współpracę instytucjonalną. Wyjazd, który został zorganizowany do Warszawy miał na celu poznanie działalności m.in.: Domu Spotkań z Historią, Fundacji Współpracy Polsko – Niemieckiej oraz Sejmu RP. W ramach dwudniowej wizyty uczestnicy mieli okazję spotkać się z posłem na Sejm z ramienia mniejszości niemieckiej, p. Ryszardem Gallą. W kolejnym dniu uczestnicy spotkali się z prezenterką oraz autorką książki „Wpadki i grzechy językowe” panią Martą Kielczyk, która przekazała młodzieży w formie warsztatu

wiedzę z technik autoprezentacji. W wizycie studyjnej wzięło udział 30 osób. Byli to tegoroczni uczestnicy projektu Archiwum Historii Mówionej zarówno z województwa opolskiego i śląskiego jak i Warmii i Mazur. Udział w tym programie umożliwił wymianę dobrych praktyk oraz doświadczeń z innymi uczestnikami z Warmii i Mazur.

Spotkania ze świadkami czasu

19 marca 2019, Olsztyn
28 maja i 2 października 2019, Opole
22 listopada 2019, Żory
13 grudnia 2019, Ozimek

Główną ideą tych spotkań jest poznawanie przez młodzież nie tylko historii regionu, ale również własnej miejscowości. To niepowtarzalna szansa by, uczestnicy zetknęli się z tematami, które nie zawsze znane są z podręczników i lekcji historii. W ramach projektu Archiwum Historii Mówionej zostało zorganizowanych 5 spotkań ze świadkami czasu. Spotkania te odbywały się w Olsztynie, Opolu, Żorach oraz w Ozimku i poruszały różną tematykę.

Pierwsze spotkanie odbyło się w Olsztynie w dniu 19.03.2019 r. w Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 1 w Olsztynie, a jego tematem było „Edukacja, praca i rodzina we wspomnieniach mieszkańców Warmii i Mazur.

Drugie spotkanie odbyło się w Opolu w dniu 28.05.2019 w Centralnej Bibliotece Polsko-Niemieckiej im. J. von Eichendorffa. Tematem przewodnim spotkania były „Początki organizacji mniejszości niemieckiej na Górnym Śląsku". Gośćmi spotkania byli m.in. Henryk Kroll, poseł na sejm I, II, III, IV i V kadencji oraz były przewodniczący Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego, Róża Zgorzelska – członek Zarządu TSKN na Śląsku Opolskim, Jan Lenort – członek zarządu TSKN w latach 1991- 2008. Spotkanie miało głównie na celu przedstawienie zgromadzonym początków powstawania struktur mniejszości niemieckiej w regionie opolskim oraz wyzwań, z jakimi borykali się działacze mniejszości niemieckiej.

Kolejne spotkanie pod hasłem: „Na Ławce. Życie kulturalne w czasach powojennych" w Opolu odbyło się 2.10.2019 w Galerii Sztuki Współczesnej i przebiegało Świadkami czasu byli Krystian Czech – Dyrektor Łubniańskiego Ośrodka Kultury, prof. Joanna Rostropowicz oraz Eryka Świerc. Moderatorem spotkania był dr. Rudolf Urban – redaktor naczelny tygodnika Wochenblatt. Świadkowie opowiadali o swoich czasach młodości, jak zasiadali na ławkach i tam organizowali sobie życie kulturalne. W spotkaniu uczestniczyło około 30 osób.

Kolejne spotkanie ze świadkami odbyło się 22.11.2019 w Muzeum Miejskim w Żorach, a jego tematy to: „W poszukiwaniu Heimatu". Swoje historie o utraconej „ojczyźnie" opowiadali: Lidia Korek – aktywna członkini koła DFK Żory od 8.12.1990 r., wcześniej od 20.06.1990 członek DFK Rybnik, skarbnik oraz redaktor wielu artykułów do Wochenblatt oraz innych czasopism. Josef Krause – urodzony w 1930 r w Łaziskach Górnych, założyciel koła DFK w Żorach

w 1990 r., a wcześniej członek zarządu oddziału DFK w Orzeszu, przez 25 lat organizował wycieczki, spotkania kulturalne, kursy języka niemieckiego. Bernard Dziambor – wieloletni podziemny działacz i współzałożyciel TSKN w Katowicach (wraz z Johannem Krollem oraz dr. Josefem Gonsiorem), a także członek zarządu Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Niemców woj. Śląskiego w Raciborzu. W spotkaniu ze świadkami czasu wzięło udział około 25 osób.

Ostatnie w 2019 roku spotkanie zorganizowano w Ozimku w Domu Kultury. Odbyło się ono 13.12.2019 i poświęcone było Hucie Małapanew, niegdyś jednemu z największych przedsiębiorstw zatrudniającemu ponad 7000 osób. O swoich przeżyciach opowiadali Lech Radke – dyrektor ds. inwestycyjnych w Hucie Małapanew, Manfred Sklorz – mieszkaniec Krasiejowa, kierownik przygotowania produkcji i formierni, a także Paul Gottscholl – wieloletni pracownik Huty. Spotkanie zostało zorganizowane we współpracy z Stowarzyszeniem Dolina Małej Panwi, którego przewodniczący Tomasz Juros był moderatorem spotkania. Wartym uwagi jest fakt, iż w przedsięwzięciu tym wzięło udział około 50 uczestników.

Finansowanie: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji; Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Budownictwa i Ojczyzny

Inne obszary tematyczne w tym projekcie:#Kultura, #Edukacja, #Publikacje

2. **Archiwacja i dokumentacja historii mniejszości niemieckiej**
   Styczeń – grudzień 2019

Celem projektu było utrzymanie i rozwój tożsamości kulturowej mniejszości niemieckiej poprzez wzmocnienie działań na rzecz archiwizacji dokumentów i materiałów źródłowych, a także zachowanie wspomnień mniejszości niemieckiej w Polsce. W ramach projektu zdigitalizowano przynajmniej 20 000 stron dokumentów archiwalnych, przeprowadzono 30 wywiadów z założycielami struktur mniejszości niemieckiej oraz utworzono zbiór książek z ważnymi tytułami krajowymi i zagranicznymi na temat historii i teraźniejszości Niemców w Polsce. W dłuższej perspektywie chcemy poszerzyć wykaz materiałów źródłowych, które dokumentują proces edukacji i funkcjonowanie organizacji mniejszościowych. Projekt był nadzorowany przez dra Sebastian Rosenbauma.

Finansowanie: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji Rzeczypospolitej Polskiej

3. **„Zapomniane dziedzictwo“ – polsko-niemiecka strona internetowa**
   Styczeń – grudzień 2019

Od 2017 roku działa strona naszego projektu www.zapomnianedziedzictwo.pl, która sukcesywnie jest poszerzana o historie kolejnych zapomnianych obiektów ze Śląska. Obecnie na stronie opisane są losy 42 obiektów i 20 miejsc ze Śląska, w których można odnaleźć

niemieckie ślady. Strona internetowa prezentuje obiekty architektoniczne, które są dziedzictwem Śląska. Na stronie znajdują się archiwalne i obecne fotografie miejsc, które niegdyś były wizytówką regionu, a dziś z różnych przyczyn są opuszczone, zaniedbane i niejako zapomniane. Dokumentacja fotograficzna wzbogacona została opisami obiektów, które zawierają m.in. informacje o historii danego obiektu i jego przeznaczeniu w przeszłości i obecnie. Teksty te przygotowane zostały przez historyków/historyczki i miłośników/miłośniczki Śląska. Uzupełnieniem wyżej wymienionych materiałów są nagrania audiowizualne z relacjami mieszkańców i mieszkanek tych miejsc (świadków historii), artykuły prasowe dot. danego obiektu lub ciekawe anegdoty i opowieści związane z jego historią i przeznaczeniem i ich losem.

Finansowanie: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Inne obszary tematyczne w tym projekcie: #Kultura

4. **Projekt filmowy „Gleiwitz 1945: wspomnienia o zakończenie świata“**
   listopad – grudzień 2019, Gliwice

Z okazji 75. rocznicy zakończenia II wojny światowej, które oznaczało radykalne zmiany dla mieszkańców Górnego Śląska, historyk i tłumacz Dawid Smolorz wyprodukował film dokumentalny na temat Tragedii Górnośląska. W ramach tego projektu przeprowadził wywiady z czterema świadkami czasu z Gliwic oraz z lokalnym historykiem, dr Bogusławem Traczem. Świadkowie opowiadają o swoich ówczesnych doświadczeniach: wkroczeniu Armii Czerwonej oraz aktach przemocy; ucieczce i wypędzeniu wielu mieszkańców z Gliwic, jak i wspominają zmarłych. Historyk dopowiada kontekst historyczny i przedstawia naukowe oceny tych wydarzeń. W ten sposób powstał 25-minutowy film dokumentalny, który będzie wyświetlany w 2020 roku podczas wydarzeń związanych z rocznicą zakończenia II wojny światowej.

Finansowanie: Konsulat RFN w Opolu

Inne obszary tematyczne w tym projekcie: #Kultura

5. **Spotkanie autorskie z Kamilem Kartasińskim – autorem książki „Chłopak z Wehrmachtu, żołnierz Andersa“**
   27 listopada 2019, Opole

Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej zorganizował spotkanie autorskie z Kamilem Kartasińskim, autorem książki „Chłopak z Wehrmachtu, żołnierz Andersa”. Spotkanie, które

odbyło się w Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu, zostało połączone z rundą dyskusyjną

o historii rodziny von Wittenburgów. W dyskusji moderowanej przez dziennikarkę Agnieszkę Zientarską (Radio Opole) wzięli udział Kamil Kartasiński i Marianna Sikora, która jest ostatnią żyjącą osobą pamiętającą czasy życia rodziny von Wittenburgów. Bardzo ważne dla nas było, aby uwiecznić jej interesujące wspomnienia przed kamerą, dlatego też nagraliśmy profesjonalny film z jej udziałem. Film został nakręcony przez filmowca Patryka Orlańskiego. W spotkaniu wzięło udział 35 osób. Na koniec publiczność miała okazję zadać pytania i podzielić się swoimi przemyśleniami. Uczestnicy i uczestniczki dostrzegli korzyści płynące z debaty – zadawali pytania i brali czynny udział w dyskusji.

Finansowanie: Konsulat RFN w Opolu

Inne obszary tematyczne w tym projekcie: #Kultura

6. **Archipelag. Poszukiwanie śladów społeczności, które stanowiły niegdyś ważne elementy wielokulturowości regionu.**
   Maj – grudzień 2019

Projekt o charakterze dokumentacyjno-popularyzatorskim przeprowadzony w okresie od maja do grudnia w Gliwicach i miejscowościach - „wyspach" tworzących tytułowy „archipelag". Ideą, która legła u podstaw realizacji zadania, jest przypomnienie górnośląskich społeczności lokalnych, które ze względu na język, konfesję, czy specyficzną kulturę aż do połowy XX wieku wyróżniały się na tle otoczenia.

Obecny Bojków (dawniej Szywałd/Schönwald), czy Bielsko zachowały swój szczególny charakter od czasu średniowiecznego osadnictwa niemieckiego. W Wielowsi zamieszkiwała wyjątkowo liczna społeczność żydowska. Pawłowiczki, Kotlarnię, czy Hołdunów zakładali protestanci. W Grodźcu żywy był język czeski; zaś ewangelicy ze Ściborzyc Wielkich aż po czasy powojenne zachowali dialekt morawski. Kres funkcjonowaniu tych lokalnych społeczności przyniosły wydarzenia z lat 1933-57. Pierwsza data graniczna związana jest z rozpoczęciem dyskryminacji Żydów, druga z pierwszą falą powojennej akcji łączenia rodzin, która doprowadziła do ostatecznego zaniku wielu wspólnot protestanckich.

Współpracownicy DWPN dotarli do świadków pamiętających te szczególne społeczności. W ramach realizacji zadania utrwalili ich wspomnienia i przeprowadzili obszerną kwerendę w poszukiwaniu materiałów archiwalnych, literatury, wszelkich śladów po „wyspach". Na

podstawie zebranej dokumentacji powstało pierwszych osiem tekstów poświęconych ośmiu wymienionym społecznościom, jak również profesjonalna dokumentacja fotograficzna ukazująca ich ślady. Po poszerzeniu tego zbioru o materiały dotyczące kolejnych „wysp" planowane jest wydanie publikacji.

Finansowanie: Konsulat RFN w Opolu; Województwo Śląskie

Inne obszary tematyczne w tym projekcie: #Kultura

7. Krótki kurs historii Górnego Śląska

Marzec – październik 2019, Górny Śląsk

Projekt kulturalny zrealizowany od marca do października w kilkunastu miejscowościach Górnego Śląska. Osobom zainteresowanym historią przedstawiona została oferta udziału w sześciu wycieczkach. Pomysłem przyświecającym realizacji projektu było chronologiczne przedstawienie najważniejszych etapów historii regionu w powiązaniu z dziejami odwiedzanych obiektów. Jako „kamienie milowe" wybrane zostały:

- okres powstawania pierwszych zamków i grodów średniowiecznych;
- wznoszenie klasztorów i rozwój miast;
- reformacja i kontrreformacja;
- epoka industrializacji;
- wydarzenia po I wojnie światowej i okres międzywojenny;
- II wojna światowa i Tragedia Górnośląska;
- okres PRL i przełom roku 1989.

Na każdej z trzech zaproponowanych tras zorganizowane zostały po dwa przejazdy, przy czym zadaniem wybranych przewodników było zaprezentowanie omawianej problematyki z punktu widzenia reprezentowanej dyscypliny. Na „pętli raciborskiej" (zamek z kaplicą św. Tomasza w Raciborzu, dawny klasztor cystersów w Rudach, kościół św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Sierakowicach, cmentarz ewangelicki i kościół z tablicą ku czci Ernsta Zwirnera w Kotlarni, kościół św. Józefa w Zabrzu, cmentarz w Przyszowicach i Nowe Gliwice) uczestnikom towarzyszył historyk sztuki dr Jerzy Gorzelik. „Trasę ozimską" (zamek w Toszku, dawne opactwo cysterskie w Jemielnicy, kościół parafialny św. Wawrzyńca w Strzelcach Opolskich, most wiszący w Ozimku, podzielona wieś Kośmidry/Koszwice, pomnik ofiar deportacji w Łabędach, Politechnika Śląska) prezentował historyk Alan Zych. Znawca kultury i literatury Śląska Waldemar Gielzok podjął się roli przewodnika po Opolu (kościół „Na Górce", Rynek, katedra św. Krzyża, kościół i klasztor franciszkanów, Nowa Synagoga, Konsulat II Rzeczypospolitej, Konsulat Niemiec, amfiteatr). W wycieczkach wzięło udział łącznie ok. 270 osób.

Finansowanie: Konsulat RFN w Opolu

Inne obszary tematyczne w tym projekcie: #Kultura

8. **Gra miejska „Schabik tu byłem”**

   27 maja 2019, Gliwice

W maju odbyła się interaktywna gra miejska o niemieckim dziedzictwie historycznym architektury i urbanistyki w Gliwicach, która została zaprojektowana przy użyciu aplikacji, przez inicjatywę obywatelską „Gliwice dla Schabika”. Uczestnicy i uczestniczki musieli rozwiązać łamigłówki i znaleźć odpowiedzi na pytania, aby przemieszczać się pomiędzy kolejnymi stacjami w grze. Poszczególne stacje, do których prowadziła aplikacja, były nadzorowane przez zespół projektowy, który przekazywał uczestniczkom i uczestnikom wskazówki lub dodatkowe informacje. Celem gry było dotarcie do wszystkich stacji, a tym samym osiągnięcie jak największej liczby punktów w aplikacji.

Projekt promował założenia architektoniczne i urbanistyczne niemieckiego Karla Schabika, który został wybrany 100 lat temu na urząd radcy budowlanego w Gliwicach.

Partner projektu: Gliwice dla Schabika

Finansowanie: Instytut ds. Stosunków z Zagranicą (ifa)

Inne obszary tematyczne w tym projekcie: #Kultura

Obszar tematyczny: Edukacja

1. **ELOm – Elementarz Lidera Organizacji mniejszości – szkolenie liderów i liderek grup młodzieżowych – III edycja oraz program dla alumnów proELOm**
   Luty – grudzień 2019

ELOm3

Tegoroczna edycja programu ELOm zrealizowana została w terminie od maja do listopada 2019 roku. Odbiorcami działań były młode osoby z organizacji mniejszości niemieckiej, a ideą nadrzędną ich pozyskanie i wykształcenie na aktywnych członków i członkinie działających na rzecz mniejszości niemieckiej i nie tylko. Cele szczegółowe programu obejmowały pozyskanie wiedzy, rozwój kompetencji i kształtowanie postaw, które pozwolą na zmianę zaobserwowanej sytuacji w konstruktywny sposób w formie projektu lub innego użytecznego działania społecznego. W warsztatach udział wzięło 18 osób, większość uczestników i uczestniczek z województwa opolskiego i śląskiego. W tej edycji udało się natomiast rozszerzyć działania na całą Polskę – osoby, które wzięły udział w programie mieszkają i działają w Szczecinie, Gorzowie Wielkopolskim oraz w Olsztynie.
W programie zostały zrealizowane 4 moduły szkoleniowe. Trzy szkolenia odbyły się w formie weekendowej oraz jedno w formie pięciodniowego warsztatu. Dodatkowo uczestnicy i uczestniczki przygotowali i przeprowadzili samodzielnie 4 autorskie projekty dedykowane młodzieży. Zakończeniem prac projektowych była uroczysta gala zaplanowana i zrealizowana według pomysłu i scenariusza uczestników i uczestniczek programu ELOm3 (przy współpracy uczestników i uczestniczek proELOm).

ProELOm

Od kwietnia do listopada, w czasie trwania projektu proELOm dla alumnów I i II edycji odbyły się 2 bloki warsztatów grupowych oraz 50 godzin indywidualnych sesji coachingowych z 16 uczestnikami i uczestniczkami projektu. W ramach programu uczestnicy i uczestniczki realizowali samodzielnie swoje projekty, w których wzięło w sumie udział 166 młodych ludzi.
III blok warsztatowy odbył się podczas wizyty studyjnej w Berlinie, we wrześniu 2019. Podczas tego bloku uczestnicy dzielili się przede wszystkim trudnościami i stresem związanymi z realizacją miniprojektów. Analizowano, jak sobie radzić z trudnościami, w dyskusję włączono ćwiczenia minimalizujące poczucie stresu i zwiększające świadomość ciała. Podczas wyjazdu starano się połączyć „przyjemne z pożytecznym" i przy okazji grupa zwiedziła miasto, odwiedziła organizacje zajmujące się realizacją projektów – m.in. Jugendbund DJO - Deutscher Regenbogen, YEN JEF oraz Citizens of Europe, czy Dokumentationszentrum NS-Zwangsarbeit.

Partnerzy projektu: Związek Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce, Związek Młodzieży Mniejszości Niemieckiej w RP, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego
Finansowanie: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Budownictwa i Ojczyzny RFN, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego
Inne obszary tematyczne w tym projekcie: #Kultura

2. **Bilingua – łatwiej z niemieckim!“ – Kampania wzmacniająca polsko-niemiecką dwujęzyczność w Polsce**
   Styczeń – grudzień 2019

Strona internetowa oraz profil w mediach społecznościowych projektu
Strona internetowa projektu www.bilingua.haus.pl działa w znanej z lat poprzednich odsłonie. Uwzględnia podział na zakładki dla dzieci, rodziców i nauczycieli. W zakładce dla dzieci znajdują się niemieckojęzyczne komiksy z bohaterami kampanii, krzyżówki, rebusy oraz kolejne numery naszego magazynu KEKS. Ponadto na stronie umieszczano bieżące informacje na temat działań w ramach kampanii oraz ogłoszenia dotyczące innych przedsięwzięć, które miały na celu wspieranie nauki i promocję języka niemieckiego. Profil w mediach społecznościowych cieszył się w tym roku bardzo dużym zainteresowaniem. Umieszczaliśmy tam informacje nt. organizowanych przez nas wydarzeń, działalności Klubów Odkrywców Niemieckiego, pracy Doradczyń ds. dwujęzyczności, możliwości nabywania wydawanych przez nas materiałów oraz bieżącej działalności.

Wydawanie magazynu KEKS
W 2019 r. ukazało się 8 wydań miesięcznika KEKS, przy czym grudniowe wydanie było poszerzone o dodatkowe strony z opowiadaniami, łamigłówkami i planem zajęć. „KEKS” jest skierowany do dzieci klas 4-6 szkół podstawowych. Magazyn zawiera m.in. niemieckie historyjki, ciekawostki, komiksy, krzyżówki oraz tzw. dział kreatywny. „KEKS” ukazywał się również jako dodatek do gazety „Wochenblatt.pl”. Był dostępny w biurach DWPN, z których prowadzono jego wysyłkę do prawie 300 odbiorców, w liczbie ponad 4000 egzemplarzy. Dystrybucją magazynu zajmowały się również Doradczynie ds. dwujęzyczności, podczas spotkań z dziećmi, nauczycielami i rodzicami.

Publikacja magazynu młodzieżowego bäm!
W tym roku ukazały się dwa numery magazynu dla młodzieży „bäm!”. Nowy magazyn został zaprojektowany samodzielnie przez studentki i studentów. Składa się z działów: „Z krajów DACHL”, „Kącik kulturowy i językowy”, „Pamiętnik dwujęzyczny”, „W sieci” i „vs. Rzeczywistość”. Autorki i autorzy sami wybierają tematy tekstów. W ramach projektu

zorganizowano warsztaty pisania, podczas których uczestnicy mieli wgląd w różne metody kreatywnego pisania. Dla magazynu została również stworzona strona internetowa, na której wszystkie artykuły są dostępne online. bäm! jest wysyłany do szkół, DFK i prywatnych subskrybentów bezpośrednio z HDPZ.

Aplikacja mobilna Edu wspierająca dwujęzyczność

W tym roku powstała również podstawowa wersja mobilnej aplikacji edukacyjnej dla Górnośląskiego Atlasu Dziecięcego. Jest to połączenie atlasu dziecięcego w formie książkowej z grą w rzeczywistości rozszerzonej. W tej podróży osobie grającej towarzyszy przyjemny głos z głośnika, który mówi o osobowościach lub obiektach. Skanowanie atlasu dziecięcego za pomocą telefonu komórkowego daje możliwość oglądania miejsc lub kształtów w 3D, przeglądania galerii zdjęć i filmów oraz odkrywania innych ciekawostek. Na końcu można sprawdzić swoją wiedzę za pomocą quizu.

Kluby Odkrywców Niemieckiego

W tym roku kontynuowaliśmy współpracę z Klubami Odkrywców Niemieckiego zarówno w przedszkolach, jak i szkołach. Zajęcia Klubu odbywają się dwa razy w miesiącu w formie dodatkowych zajęć dla wszystkich chętnych. W tym roku wielu opiekunów KON zdecydowało się na alternatywne metody pracy. Organizowali wspólnie z Klubowiczami konkursy, spotkania tematyczne oraz przedstawienia teatralne.

W grudniu wspólnie z Instytutem Goethego w Krakowie zorganizowaliśmy szkolenia dla Opiekunów Klubów. Pierwsze warsztaty skierowane były do Opiekunów Klubów Niemieckiego w przedszkolach. Uczestnicy poznali nowe metody pracy z najmłodszymi dziećmi, m.in. wykorzystując w tym celu gry edukacyjne i planszowe. Ponadto prowadzący pracował z nauczycielami, pokazując im animacje, w których nacisk położony jest przede wszystkim wspólne śpiewanie z dziećmi.

Drugi warsztat – szkolenie dla Opiekunów Klubów Odkrywców Niemieckiego w szkołach – dotyczył możliwości, jakie w pracy z dziećmi dają multimedia. Nauczyciele otrzymali wskazówki dotyczące stron internetowych, gier komputerowych, a także aplikacji mobilnych, tak współcześnie popularnych. Na zakończenie uczestnicy szkolenia podjęli próbę stworzenia własnych filmików, tym samym doskonaląc metodę wykorzystywania filmów podczas zajęć z dziećmi.

17 grudnia w hotelu DeSilva w Opolu odbył się już V coroczny Zjazd naszych Klubów Odkrywców Niemieckiego. Podczas zjazdu każdy klub miał możliwość zaprezentowania swojej działalności, poza tym uczestnicy mieli możliwość szlifowania języka, biorąc udział w licznych animacjach. W trakcie spotkania rozstrzygnięty został również konkurs na film promujący naukę języka niemieckiego oraz polsko-niemiecką dwujęzyczność. Kluby wykazały się bardzo dużą inwencją twórczą. Filmy były oryginalne i mówiły o tym, jak ważna, ale

i przydatna jest znajomość języka niemieckiego. Każdego roku dostarczamy klubom materiały i gry edukacyjne. Również i w tym roku Kluby otrzymały od nas taki zestaw.

Spotkanie rodzin dwujęzycznych na Górnym Śląsku i północnej Polsce

Spotkanie rodzin tradycyjnie odbyło się w pierwszą niedzielę września, tym razem w Biedrzychowicach koło Głogówka. W tym roku postanowiono nieco zmienić formułę. Rodzice utworzyli grupy dyskusyjne, z których każda zajmowała się innym tematem. Były to zagadnienia nt.: jak wprowadzić dwujęzyczność w rodzinie, trudności z dwujęzycznym wychowaniem oraz reakcje środowiska na posługiwanie się językiem niemieckim. Zostały one omówione w trzech grupach. W każdej z dyskusji wzięli udział doświadczeni praktycy dwujęzycznego wychowania, jak również początkujący rodzice. Równocześnie dzieci i młodzież aktywnie doskonaliły znajomość języka niemieckiego. Podczas tegorocznego zjazdu, odwiedziło nas wiele nowych rodzin, co daje jasny sygnał, iż dwujęzyczne wychowanie zyskuje na popularności, a nasze spotkania stanowią doskonałą okazję do zdobycia informacji i wielu przydatnych umiejętności.

W tym roku zorganizowano również spotkanie rodzin dwujęzycznych w północnej Polsce. *Familientreffen* odbyło się 1 czerwca w hotelu Omega w Olsztynie. Było to pierwsze w tym regionie, zamieszkałym również przez mniejszość niemiecką, spotkanie dla rodzin, podczas którego chcieliśmy promować dwujęzyczne wychowanie dzieci, przekonać rodziców o zaletach dwujęzyczności, jak również stworzyć okazję do podzielenia się doświadczeniami innych rodziców w tym zakresie, nawiązania nowych znajomości, a wreszcie do zainspirowania rodziców z Północy do tego, aby praktykowali dwujęzyczne wychowanie. Była to również doskonała sposobność ku temu, aby wypromować naszą kampanię. Podczas spotkania odbyła się dystrybucja czasopisma dla dzieci KEKS, poradnika dla rodziców dzieci dwujęzycznych, gadżetów z logo kampanii, ulotek etc.

Materiały wydane w ramach kampanii:

Karty pracy dla uczniów

W związku z dużym zainteresowaniem naszymi komiksami: „Latający Ślązak”, „Śląski Kopciuszek”, oraz „Śląski Oscar” postanowiliśmy przygotować kolejną publikację na ten temat. Karty pracy dla uczniów przygotowane na podstawie wydanych wcześniej komiksów są świetnym materiałem na ciekawe zajęcia języka niemieckiego. Z jednej strony dają możliwość doskonalenia języka a z drugiej strony poznawania dziedzictwa, historii i kultury Górnego Śląska. Jest to nasza kolejne wydawnictwo, które może służyć jako pomoc dla nauczycieli uczących języka niemieckiego jako języka mniejszości narodowej.

Poradnik dla rodziców: „Dwa języki, wiele możliwości”

W ramach naszych tegorocznych publikacji, które zrealizowaliśmy znalazł się również poradnik dla rodziców z informacjami na temat nauki języka niemieckiego i dwujęzyczności.

Poradnik zawiera aktualne informacje na temat organizacji nauki języka niemieckiego jako języka mniejszości narodowej, a także informacje, które mówią o zaletach dwujęzyczności. Broszura została opracowana we współpracy z rodzicami praktykującymi dwujęzyczne wychowanie. Publikacja jest skierowana przede wszystkim dla rodziców, którzy planują dwujęzyczne wychowanie oraz tych, którzy w jego trakcie napotykają na różne trudności i szukają skutecznych rozwiązań. Poradnik jest również ważną pozycją dla dyrektorów szkół, którzy poszukują niezbędnych informacji nt. języka niemieckiego, jako języka mniejszości. Poradnik został wydany dwujęzycznie.

Publikacja dwujęzycznego (niemiecko-polskiego) komiksu dla dzieci „Śląski Oscar"
Komiks, którego bohaterowie opowiadają historię śląskiego weterynarza i zoologa Bernharda Grzimka z Nysy, stanowi kontynuację komiksów z 2015 roku o *Latającym Ślązaku* i *Śląskim Kopciuszku* z 2018 roku, dzięki czemu stworzona została unikatowa seria komiksów o historii Górnego Śląska. Fabuła została przedstawiona w taki sposób, aby dzieci mogły w prosty i przystępny sposób uzyskać informacje o jednym z najbardziej znanych mieszkańców naszego regionu.
Finansowanie: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji; Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Budownictwa i Ojczyzny RFN
Inne obszary tematyczne w tym projekcie: #Kultura, #Publikacje

3. Działalność Punktu Doradczego i inne działania mające na celu wspieranie polsko-niemieckiej dwujęzyczności w ramach kampanii „Bilingua – łatwiej z niemieckim!"

Działalność Punktu Doradczego w ramach kampanii „Bilingua - łatwiej z niemieckim!" w 2019 roku, podobnie jak w latach poprzednich cieszyła się bardzo dużą popularnością. Doradczynie ds. dwujęzyczności odwiedziły blisko kilkadziesiąt placówek oświatowych, w tym głównie szkoły, a także uczestniczyły w spotkaniach z rodzicami i nauczycielami, obejmując swoim doradztwem blisko 2500 dzieci, 600 nauczycieli oraz 300 rodziców.
Podczas naszych warsztatów "Deutsch ist trendy, Deutsch ist cool" organizowanych w ramach spotkań z doradczyniami, dzieci miały możliwość uczestniczenia w animacjach językowych, w których mogły wykazać się znajomością języka niemieckiego, jak również miały wiele okazji do nauki słownictwa i zdobywania nowych kompetencji językowych. Liczne zabawy ruchowe tworzyły dobrą atmosferę pracy w grupach. Dzieci uczyły się nowych piosenek, wierszyków , rymowanek oraz grały w wiele gier on – i offline. Nasze warsztaty docenili także nauczyciele, którzy mieli możliwość poznania nowych metod pracy na lekcjach języka niemieckiego, a których również wspieraliśmy bezpłatnymi materiałami dydaktycznymi. Wykazywali ponadto duże zainteresowanie informacjami dotyczącymi nauczania języka

niemieckiego, jako języka mniejszości narodowej. Nasze doradczynie informowały ich na bieżąco w kwestiach dotyczących organizacji języka niemieckiego jako mniejszości. Takim doradztwem byli również objęci zainteresowani rodzice, którzy zgłaszali liczne zapytania na temat możliwości wnioskowania o organizację przedmiotu języka niemieckiego, jako języka mniejszości narodowej w szkołach, do których uczęszczają ich dzieci. Na bieżąco monitorowano informacje płynące z ośrodków władz oświatowych, które dotyczyły organizacji języka niemieckiego jako mniejszości oraz historii i kultury mniejszości niemieckiej.
Każda z doradczyń prowadziła tygodniowy dyżur mailowy i telefoniczny, podczas którego prowadziła korespondencję z zainteresowanymi podmiotami, przygotowywała materiały na stronę internetową kampanii „Bilingua - łatwiej z niemieckim!" (www.bilingua.haus.pl) oraz profil w mediach społecznościowych (https://www.facebook.com/latwiejzniemieckim/). Ponadto wszelkie informacje związane z działalnością Punktu Doradczego oraz organizacji nauki języka niemieckiego, jako języka mniejszości narodowej, m.in. podstawy prawne, programy, materiały potrzebne do pracy, informacje o konkursach, umieszczane były w poradniku informacyjnym dla dyrektorów, nauczycieli i rodziców, który w formie wirtualnej tablicy (padletu), był powszechnie dostępny (https://padlet.com/iwona_hanysek/Bilingua).
Finansowanie: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji; Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Budownictwa i Ojczyzny RFN
Inne obszary tematyczne w tym projekcie: #Kultura, #Publikacje

4. **„Miasta demokratyczne" – warsztaty dla uczniów w wieku 15-19 lat szkół na terenie województwa śląskiego i opolskiego**
   22 listopada 2019, Racibórz
   28 listopada 2019, Zawiercie
   29 listopada 2019, Głuchołazy
   5 grudnia 2019, Kędzierzyn-Koźle

Każde warsztaty podzielone były na trzy części i prowadzone przez trzy profesjonalne trenerki z „Imaginatio. Karolina Pysz" z Opola. Zajęcia zaczynały się od wprowadzenia i wyjaśnienia niezbędnych do dalszych części pojęć, co następowało w formie zabawy, dzięki czemu uczestnicy brali czynny udział i łatwiej przyswoili sobie omówione treści.

Najciekawsza dla uczniów była druga część projektu, w której to w mniejszych grupach mieli stworzyć własny projekt nowoczesnego europejskiego miasta, ćwicząc dialog obywatelski. Na każdych warsztatach powstały trzy koncepty nowych miast demokratycznych. Część ta przyjęła formę gry symulacyjnej, w której uczestnicy wcielając się w przedstawicieli różnych grup, musieli walczyć o swoje prawa i racje, dając tym samym młodzieży możliwość dyskusji i rozwiązywania sytuacji konfliktowych. Przy czym ważne było, aby każdy uczeń mógł zabrać głos i przedstawić grupie swoje pomysły odpowiednio je argumentując. Po zagorzałych dyskusjach i krótkiej przerwie kawowej nastąpił ostatni etap, w którym młodzież tworzyła pomysły na własne mini-projekty, dzięki realizacji których będą mogli w najbliższym czasie w aktywny sposób zmieniać swoje otoczenie. Zmotywowani uczestnicy postanowili zaangażować się społecznie i podjąć kroki ku zmianom w najbliższej okolicy.
W projekcie wzięło udział ok. 140 osób.
Finansowanie: Konsulat Generalny RFN we Wrocławiu
Inne obszary tematyczne w tym projekcie: #Społeczeństwo i polityka

5. Niemieckie Kluby Malucha

Styczeń – grudzień 2019, Bierawa, Bogacica, Brożec, Chróścice, Dobieszowice, Pławniowice, Niezdrowice, Łany, Raszowa, Rogów, Steblów, Toszek

Niemieckie Kluby Malucha to projekt stanowiący dodatkowe wsparcie dla wszystkich rodziców pragnących wychowywać swoje dzieci dwujęzycznie oraz zapewnić im regularny kontakt z kulturą niemiecką. W dwunastu miejscowościach: Rogowie, Pławniowicach, Toszku (woj. śląskie) i Bierawie, Bogacicy, Brożcu, Chróścicach, Dobieszowicach, Niezdrowicach, Łanach, Raszowej, Steblowie (woj. opolskie) zorganizowane zostały zajęcia językowo-kulturalne dla dzieci w wieku przedszkolnym (3-6 lat) pod nazwą "Niemiecki Klub Malucha". W każdej miejscowości uruchomiono 12-os. grupy. Zajęcia w j. niemieckim odbywały się w wybrane weekendy i każdorazowo trwały dwie godziny. Bazowały one na grach

animacyjnych i edukacyjnych, nauce piosenek, wierszyków charakterystycznych dla zajęć z tą grupą wiekową. Zawierały także elementy plastyczne, jak wycinanie, rysowanie, kolorowanie, tak aby zajęcia były jak najbardziej wszechstronne i wprowadzały odpowiednie słownictwo. Każdy klub otrzymał pakiet startowy materiałów

edukacyjnych i dydaktycznych oraz wyposażenie niezbędne do rozpoczęcia działalności. W projekcie udział bezpośrednio wzięło 144 uczestników, a pośrednio również ich rodzice i dziadkowie.
Finansowanie: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

6. **„Warsztaty o historii i tożsamości dla młodzieży w wieku szkolnym“ – warsztaty dla uczniów w wieku 13-19 lat szkół na terenie województwa śląskiego i opolskiego**
   18 listopada – 13 grudnia 2019, Opole

W ramach projektu odbyło się 18 warsztatów z 20 różnymi szkołami z województw opolskiego i śląskiego. Projekt składał się z kilku etapów: najpierw uczniowie zostali przywiezieni do Opola, gdzie rozpoczęli od oprowadzania po wybranej wystawie, następnie brali udział w warsztatach tematycznie dostosowanych do wystawy po czym ruszyli na dwujęzyczny spacer po Opolu w poszukiwaniu śladów niemieckiego dziedzictwa. Na koniec autokar odwiózł uczestników z powrotem do ich placówki. Szkoły otrzymały dwie oferty edukacyjne do wyboru: „Dziadek z Wehrmachtu" oraz „Sąsiedzi - o jednej z najbardziej trwałych granic Europy.
Na wschodniej rubieży Górnego Śląska". Uczestnicząc w projekcie, uczniowie klas 7 i 8, a także szkół średnich, uzyskali możliwość skonfrontowania się z historią regionu, powstania struktur mniejszości niemieckiej, własną historią rodzinną i kwestiami związanymi z tożsamością. Otrzymali oni impuls do dalszego, samodzielnego zgłębiania historii i ukrytego dziedzictwa. W projekcie wzięło udział ok. 425 osób.
Finansowanie: Związek Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce
Inne obszary tematyczne w tym projekcie: #Historia, #Kultura

7. **Szkolenie w ramach inauguracji projektu „Ożywianie domów spotkań 2019” / „Begegnungsstättenarbeit 2019”**
   23 – 24 marca 2019, Wrocław, Krzyżowa

Od 23 do 24 marca 2019 roku we Wrocławiu/Krzyżowej spotkało się 30 koordynatorów i koordynatorek oraz animatorów i animatorek z kół DFK z całej Polski w ramach projektu „Ożywianie domów spotkań 2019”. Celem szkolenia było zapoznanie koordynatorów i koordynatorek projektu z lokalnych kół DFK z ideą oraz celami projektu na rok 2019. Miejsce odbywania się szkolenia nie było przypadkiem! Rok 2019 przebiegał w projekcie pod dewizą „30 lat po mszy pojednania”. Po oficjalnym otwarciu szkolenia przez panią Marię Neumann, Dyrektorkę Biura ZNSSK oraz panią Sybillę Dzumla, główną Koordynatorkę Projektu, grupa udała się do Krzyżowej, gdzie na miejscu pani Zuzanna Kornet oraz pan Tomasz Skonieczny (pracownik i pracownica projektu Fundacja „Krzyżowa”, miejsca pamięci w Krzyżowej)

oprowadzili uczestników i uczestniczki po miejscach pamięci. Po pełnym wrażeń zwiedzaniu przystąpiono do części szkoleniowej. Koordynatorzy i koordynatorki projektu zrelacjonowali swoje doświadczenia w pracy z kołami DFK oraz dyskutowali o tym, jak dotychczasowa praca związana z projektem wpłynęła na aktywność kół. Omówiono również regulamin projektu „Ożywianie domów spotkań 2019". Spotkanie to było szczególnie istotne dla uczestników i uczestniczek, dlatego że mogli poznać wytyczne, których będą przestrzegać w trakcie całego roku realizacji projektu. Podstawy procedur związanych z rozliczeniem projektu oraz temat sprawnej organizacji projektu i współpracy z kołami DFK były kolejnymi punktami szkolenia. Na zakończenie podsumowano spotkanie oraz udzielono odpowiedzi na pojawiające się pytania. Dzięki szkoleniu, osoby koordynujące mogą z roku na rok gromadzić nowe doświadczenia związane z pracą w projekcie. Dzięki wymianie pomysłów, analizowaniu zrealizowanych już projektów oraz wyciąganiu wniosków na przyszłość mogą jeszcze efektywniej wesprzeć koła DFK w pielęgnowaniu niemieckiego dziedzictwa kulturowego. Dyskusje pomiędzy uczestnikami i uczestniczkami a przedstawicielami i przedstawicielkami ZNSSK są inspiracją przy tworzeniu nowych projektów, mających służyć mniejszości niemieckiej w całej Polsce.

Finansowanie: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Budownictwa i Ojczyzny RFN, Związek Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce.

8. **Warsztat metodyczny „Media w pracy młodzieżowej"**
   23 – 30 kwietnia 2019, Berlin-Neuendorf

Warsztat realizowany był dla młodych ludzi, mających doświadczenie w pracy z mediami, chcących poszerzyć swoją wiedzę oraz umiejętności w kręgu międzynarodowym. Uczestniczyło w nim 9 młodych ludzi oraz opiekun z Polski, a także po 9 młodych ludzi mniejszości niemieckiej (bądź niemieckiego pochodzenia) z Rosji, Ukrainy, Kazachstanu, a także osoby z Niemiec o pochodzeniu migracyjnym.

Projekt odbywał się w ramach stałego programu DJO: „Świadoma różnorodności pedagogika medialna w pracy młodzieżowej" („Diversitätsbewusste Medienpädagogik in der Jugendarbeit)", a jego celem było przekazanie kompetencji medialnych, odnalezienie linii rozwoju osób zajmujących się pracą projektową, a w szczególności pracą młodzieży. Z kolei celem międzynarodowej wymiany czynnych zawodowo bądź specjalistów działających jako wolontariusze, którzy w przyszłości chcą działać w tym obszarze, było poszerzenie wiedzy oraz kompetencji na polu mediów tak, by mogli je przełożyć na praktykę w przyszłości.

W dzisiejszych czasach media towarzyszą nie tylko w pracy projektowej, ale również w życiu codziennym. Młodzi specjaliści otrzymali możliwość nabycia kwalifikacji, poprzez które mogą

poprawić jakość pracy z młodzieżą oraz całym środowiskiem mniejszości niemieckiej, a także możliwość poznania się i wymiany doświadczeń z uczestnikami z innych państw.
Finansowanie: Ministerstwo Rodziny, Osób Starszych, Kobiet i Młodzieży RFN, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Budownictwa i Ojczyzny RFN

9. **Nowoczesne metody pracy młodzieżowej w Niemczech. Wyjazd studyjny do Berlina**
   19 – 22 września 2019, Berlin

Uczestnicy i uczestniczki czterodniowego wyjazdu studyjnego odwiedzili wiele organizacji zajmujących się realizacją projektów, który służył jako kuźnia projektów, poszukiwanie inspiracji w stolicy Niemiec, przygotowanie własnych projektów przez młodzież MN. Jego celem było nie tylko zaangażowanie młodych ludzi w szkoleniach oraz projekty młodzieży MN, ale także danie im możliwości realizacji takich szkoleń i warsztatów. Pierwszym miejscem wizyty grupy była organizacja „Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży" w Poczdamie. Po zapoznaniu się z działalnością Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży, młodzież wzięła udział w symulacji w grupach dot. wymiany młodzieżowej. Grupy miały zadanie zaplanować wymianę i przekonać komisję, do jej dofinansowania. Kolejnym miejscem wizyty grupy była organizacja DJO Regenbogen, gdzie uczestnicy i uczestniczki wyjazdu studyjnego dowiedzieli się, jak powinna działać organizacja młodzieżowa – na przykładzie organizacji członkowskich DJO. Kolejnym punktem dnia była wizyta organizacji AGDM oraz YEN/JEV. Prócz działalności organizacji pokazane były również możliwości, jakie dają organizacje swoim członkom i z których mogą korzystać również uczestnicy i uczestniczki naszego wyjazdu - szereg możliwości zrobienia praktyk, stażu oraz udziału w projektach, które organizacje mają w ofercie. Czwartą odwiedzoną organizacją było Citizens of Europe, organizacja zajmująca się pracą na rzecz budowania społeczeństwa obywatelskiego - europejskiego. Na przykładzie jej działalności pokazano naszej młodzieży nie tylko projekty, ale również możliwości pozyskania funduszy z europejskich środków. Kolejnego dnia udaliśmy się do Muzeum Robotników Przymusowych III Rzeszy (Dokumentationszentrum NS-Zwangsarbeit). Po zwiedzaniu muzeum udaliśmy się na warsztaty z Merle Schmidt, która przybliżyła naszej grupie możliwości, jakie daje połączenie muzeum i centrum dokumentacji z pracą dla młodzieży, jak tematy historyczne połączyć z wymianą młodzieży. Następnie odbyły się warsztaty przed Katedrą Berlińską z Magdaleną Beztroską, po których grupa wybrała się na „Bus-Tour" po berlińskim śródmieściu. Wyjazd zakończyliśmy spotkaniem wieczornym na temat tolerancji, którego gościem był uchodźca z Syrii.
Finansowanie: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Budownictwa i Ojczyzny RFN
Inne obszary tematyczne w tym projekcie: #Społeczeństwo i polityka

10. **XVIII Szczyt Młodzieży Regionalnego Trójkąta Weimarskiego**

„Żyć różnorodnością, zaangażować się na rzecz spójności społecznej i żyć razem”

1 sierpnia 2019, Gliwice, spotkanie informacyjno-integracyjne

6 sierpnia 2019, Gliwice, spotkanie tematyczne

18 – 24 sierpnia 2019, Szczyt Młodzieży RTW, Duisburg

Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej w ramach otwartego konkursu ofert, ogłoszonego przez Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, został wyłoniony jako podmiot koordynujący organizację spotkań Szczytu Młodzieży Regionalnego Trójkąta Weimarskiego w latach 2019-2021.

Regionalny Trójkąt Weimarski to trójstronne porozumienie między Województwem Śląskim, Nadrenią Północną-Westfalią oraz Hauts-de-France. Co roku – w ramach współpracy – organizowany jest Szczyt Młodzieży, w którym bierze udział 45 młodych Europejczyków. To wyjątkowe spotkanie z rówieśnikami, dające im szansę na wymianę doświadczeń, a tym samym wzmocnienie postaw dialogu i budowanie społeczeństwa obywatelskiego. W 2019 roku Szczyt Młodzieży odbył się w Nadrenii Północnej-Westfalii. Tegoroczne działania ze strony DWPN obejmowały promocję wydarzenia, rekrutację oraz organizację wyjazdu polskiej grupy do Niemiec. Do projektu mogły zgłaszać się osoby spełniające pewne kryteria: województwo śląskie miejscem zamieszkania, ukończony wiek 17 lat w dniu wyjazdu, znajomość angielskiego, zaangażowanie w działalność różnego typu organizacji lub udział w projektach. Do udziału w projekcie zostało zakwalifikowanych 15 osób. Przed wyjazdem zorganizowano dla grupy spotkania przygotowujące pod kątem organizacyjnym i merytorycznym. W trakcie samego pobytu w Nadrenii Północnej-Westfalii młodzież z trzech regionów wzięła udział w bogatym programie spotkań, debatach, warsztatach i wielu innych atrakcjach. Spotkanie to po raz kolejny stanowiło wartościową wymianę przekonań, historii i kultury własnych regionów.

Finansowanie: Województwo Śląskie

Inne obszary tematyczne w tym projekcie: #Społeczeństwo i polityka

11. Spotkanie autorskie z Firasem Alshaterem oraz szkolenia dla młodzieży i nauczycieli

26 – 27 listopada 2019, Opole

28 listopada 2019, Krapkowice

W dniach od 25-29.11.2019 w Opolu Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej wraz z Instytutem Goethego z Krakowa zorganizował cykl spotkań autorskich z Firasem Alshater. Firas Alshater to syryjski uchodźca, który w 2013 roku otrzymał azyl w Niemczech. Rzuca on całkowicie inne światło na swoje nowe otoczenie. Spotkanie autorskie odbyło się w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Opolu. Cieszyło się sporym zainteresowaniem. Udział w nim wzięło około 70 osób.

W kolejnych dniach zorganizowano dwa szkolenia dla młodzieży licealnej Wybrano dwie szkoły: Zespół Szkół Ogólnokształcących nr II w Opolu oraz Zespół Szkół im. J. Kilińskiego w Krapkowicach. Ogólnie w warsztatach wzięło udział 35 osób. Poprzez takie warsztaty młodzież miała okazję „w życiu codziennym" używać języka niemieckiego. Na warsztatach tych uczestnicy mieli stworzyć kolaż oraz opowiedzieć o nim. Kolejno prowadzący przedstawił krótkometrażowe filmy o Syrii i swoich przeżyciach. Uczestnicy udzielali się w dyskusji, która podejmowana była przez Firasa Alshatera.

Jako następne zostało zorganizowane szkolenie dla nauczycieli: „Ich kann nicht anders! Alkohol, Drogen, Flucht in die virtuelle Welt." (Nie mogę inaczej! Alkohol, narkotyki, ucieczka do świata wirtualnego). Warsztat prowadziła Joanna Przybyłowska – referentka z Instytutu Goethego. W seminarium tym udział wzięło 25 nauczycieli. Warsztat przeprowadzony był w j. niemieckim, tak by jego uczestnicy mogli udoskonalić swoje umiejętności językowe.

Finansowanie: Instytut Goethego w Krakowie

Inne obszary tematyczne w tym projekcie: #Kultura, #Społeczeństwo i polityka

12. „Trzy regiony, Trzy języki, trzy kultury – jedna Odra"

wrzesień – grudzień 2019, Opole, Katowice

Projekt ten został zorganizowany w ramach współpracy z Regionalnym Instytutem Kultury w Katowicach i miał na celu wydanie w j. niemieckim materiałów dotyczących rzeki Odry, gdyż 2019 rok ze względu na 200-lecie protokołu Bohumińskiego został uznany międzynarodowym rokiem Odry. Częścią realizowanego projektu było wydanie w j. niemieckim Malowanki dla dzieci, która zawiera również interesujące rozwiązana metodyczne w formie zagadek i wskazówek dotyczących zwierząt i roślin żyjących w otoczeniu rzeki. Materiały te zostały wcześniej przygotowane przez specjalistów z RIK Katowice, natomiast Dom

Współpracy Polsko-Niemieckiej zdecydował się na ich tłumaczenie na język niemiecki. W ramach tego projektu przeprowadzono szkolenia dla nauczycieli, pasjonatów przygody oraz dzieci w Opolu i Katowicach. Na warsztatach, które przeprowadzane były przez trenerów z RIK Katowice pedagodzy otrzymali materiały dydaktyczne oraz pozyskali nowe pomysły na realizację zajęć z przyrody oraz języka niemieckiego. Materiały te są bezpłatne i można je pozyskać w siedzibach Domu Współpracy Polsko – Niemieckiej.

Finansowanie: Instytutu Goethego w Krakowie

Inne obszary tematyczne w tym projekcie: #Kultura #Historia

13. Wzmacnianie Struktur mniejszości niemieckiej

6 – 7 kwietnia 2019, Kamień Śląski

15 – 17 listopada 2019, Sławięcice

Koła DFK stanowią podstawową jednostkę kulturalną, edukacyjną i szkoleniową mniejszości niemieckiej. Aby funkcjonowały jak najlepiej, Dom Współpracy Polsko – Niemieckiej zorganizował szkolenie dla ich członków. W 2019 roku organizatorzy zadecydowali o realizacji dwóch edycji – wiosennej i jesiennej, niniejszego przedsięwzięcia. Tematyka warsztatów została dopasowana do oczekiwań grupy odbiorców. Głównymi aspektami, jakie były omawiane podczas seminarium były:

1. Tradycje niemieckie na terenach zamieszkałych przez MN
2. Jak przekonać innych, aby dołączyli do DFK?
3. Formalno-prawne aspekty działań koła DFK (Projekt od A do Z)

Przeszkolonych zostało 110 członków kół DFK z całej Polski. Z ewaluacji, jaka została przeprowadzona wynika, iż oczekiwania uczestników zostały spełnione. Odpowiedni dobór kadry kształceniowej sprawił, iż uczestnicy pozyskali teoretyczną i praktyczną wiedzę dotyczącą realizacji projektów w kołach DFK (od idei po ich rozliczenie). Kolejno przedstawiono bogatą ofertę kulturalno-edukacyjną, jaką posiada mniejszość niemiecka. Natomiast na warsztacie dotyczącym tradycji niemieckich uczestnicy zapoznani zostali z wybranymi tradycjami oraz zwyczajami, jakie praktykowane były na terenach zamieszkałych przez mniejszość niemiecką. Zaprezentowano m.in. Dzień św. Marcina (legendy i pieśni), wspomniano o obchodach Barbórki, adwencie, Wigilii oraz święta Bożego Narodzenia, karnawale, „wodzeniu niedźwiedzia". Kolejno przedstawiono zwyczaje religijne, które również wyznaczały porządek roku. Przedstawiono m.in. zwyczaje wielkopostne i wielkanocne. Następnie poznano zwyczaj stawiania drzewka majowego i tworzenia korony żniwnej. Warsztat bazował głównie na praktyce, gdyż uczestnicy będąc już w swoich strukturach DFK mogą zainspirować się pomysłami, które przedstawione zostały na seminarium.

Finansowanie: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Budownictwa i Ojczyzny RFN

Obszar tematyczny: Nauka

1. **XXIV Seminarium Śląskie „Powrót do Europy – 15 lat członkostwa Polski w Unii Europejskiej”**
   22 – 24 października 2019, Kamień Śląski

Tematem XXIV Seminarium Śląskiego była Unia Europejska w kontekście 15 lat członkostwa Polski w Unii. Podejmowane tematy dotyczyły samej organizacji oraz państw członkowskich, jak również scenariuszy na temat przyszłości Unii oraz roli, jaką odgrywają Polska i Niemcy w budowaniu europejskiej wspólnoty. Formuła konferencji została w tym roku nieco zmieniona. Zrezygnowano z formy referatów wygłaszanych przez uczestników na rzecz swobodnej dyskusji podczas każdego panelu. Tradycyjnie część tematów dotyczyła Śląska oraz Niemiec. Konferencja trwała trzy dni. Odbyły się cztery sesje plenarne, dwa spotkania wieczorne oraz warsztaty dla młodzieży.

Seminarium Śląskie odbyło się tradycyjnie we współpracy z partnerami. W tym roku byli nimi przede wszystkim Uniwersytet Opolski oraz Fundacja Konrada Adenauera w Polsce. Patronat honorowy nad Seminarium objęli marszałkowie województw opolskiego i śląskiego, natomiast patronat medialny został nam udzielony przez ok. dziesięć tytułów prasowych i radiowych o zasięgu regionalnym, jak i ogólnopolskim.

Tradycyjnie już Seminarium rozpoczęliśmy debatą organizowaną wspólnie z Fundacją Konrada Adenauera w ramach cyklu „Rozmowy o Europie“. Podczas dyskusji podjęto szereg tematów związanych z obecną sytuacją społeczno-polityczną Unii Europejskiej, jak również tych dot. Polski oraz Niemiec i wyzwań przed jakimi stoją oba kraje w kontekście europejskim. Zwrócono uwagę, iż obecnie stosunki polsko-niemieckie nadal utrzymują się na bardzo

dobrym poziomie, jednak pojawiają się kwestie sporne, co do wizji przyszłości Unii. Uczestnicy debaty wskazywali również na potencjalne scenariusze dla przyszłości UE.

Po przerwie odbyła się I sesja plenarna nt. „30 lat polskiej polityki europejskiej, 15 lat członkostwa Polski w UE". W trakcie tej części rozmawiano nt. polityki europejskiej Polski po 1989 r., staraniach Polski o przystąpienie do Unii oraz roli jaką odegrały Niemcy w tym procesie. Tego samego dnia jeszcze po kolacji odbyło się pierwsze spotkanie wieczorne nt. „Chrześcijańskie korzenie Europy", którego gościem specjalnym był ks. Arcybiskup Alfons Nossol. Spotkanie cieszyło się bardzo dużym zainteresowaniem. Rozmawiano m.in. na temat znaczenia dialogu we współczesnym świecie oraz chrześcijańskich uniwersalnych wartości.

Drugiego dnia Seminarium odbyły się dwie kolejne sesje plenarne nt.: „Integracja europejska z perspektywy Śląska" oraz „Polska i Niemcy w Unii Europejskiej – wspólnota i różnice interesów". W ramach trzeciej sesji dyskusja dotyczyła stosunków polsko-niemieckich oraz ich znaczenia dla starań Polski o akcesję do Unii. W ramach zakończenia drugiego dnia Seminarium Śląskiego odbyło się kolejne spotkanie wieczorne. Był to recital, pochodzącej ze Śląska Artystki, Joli Literskiej. Wraz z zespołem zaśpiewała ona w języku polskim oraz śląskim interpretacje śląskich pieśni, jak również własne utwory. Koncert był bardzo nastrojowy i spotkał się z uznaniem słuchaczy.

Ostatniego, trzeciego dnia Seminarium, odbyła się czwarta sesja nt. „Polska w Unii – wyzwania dla przyszłości UE". W jej trakcie dokonano podsumowania 15 lat członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Wskazano istotną rolę w tym kontekście stosunków polsko-niemieckich oraz jak duże znaczenie Unia Europejska ma dla mniejszości niemieckiej.

Równolegle do sesji plenarnych odbywały się podczas Seminarium Śląskiego warsztaty dla młodzieży. Wzięli w nich udział uczniowie z opolskich liceów, a poprowadziły je przedstawicielki fundacji „Humanity in Action Polska". Podczas zajęć młodzież otrzymała informacje nt. funkcjonowania Unii Europejskiej oraz tego, jakie korzyści niesie za sobą członkostwo.

Partnerzy projektu: Związek Niemieckich Towarzystw Społeczno-Kulturalnych w Polsce, Fundacja Konrada Adenauera w Polsce, Niemiecko-Polskie Centrum Bibliotek, Mediów, Kultury i Badań Naukowych Josepha von Eichendorffa, Duszpasterstwo Mniejszości Narodowych i Etnicznych w Biskupstwie Opolskim, Biblioteka Śląska w Katowicach, Marszałek Województwa Opolskiego

Finansowanie: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Budownictwa i Ojczyzny RFN

Inne obszary tematyczne w tym projekcie: #Społeczeństwo i polityka, #Historia, #Kultura

2. **Polsko-niemiecka monografia „Europa po Wielkiej Wojnie“ z wybranymi tekstami z XXIII Seminarium Śląskiego**

Zainspirowani Seminarium Śląskim, które jesienią 2018 r. odbyło się już po raz 23 i zatytułowane zostało „Europa po Wielkiej Wojnie”, zdecydowaliśmy się tradycyjnie wydać niniejszy tom seminaryjny. Trzydniowa konferencja naukowa dała okazję do tego, aby podyskutować na ważne kwestie dotyczące stosunków polsko-niemieckich oraz ich znaczenia dla rozwoju Śląska ze szczególnym uwzględnieniem różnorodności kulturowej regionu. Publikacja została wydana zarówno w polskiej jak i w niemieckiej wersji, z wybranymi referatami, które zostały wygłoszone podczas seminarium.

Finansowanie: Saksońskie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Inne obszary tematyczne w tym projekcie: #Publikacja, #Historia

3. **Centrum Badań Mniejszości Niemieckiej**
   Styczeń – grudzień 2019

Projekt badawczy realizowany całorocznie. Podjęte działania przeprowadzone zostały w biurach DWPN w Gliwicach i Opolu, a także w wielu miejscowościach Śląska, Pomorza, Warmii i Mazur, Wielkopolski.

W celu określenia obszarów prowadzonych badań i dalszego rozwoju koncepcji Centrum powołana została Rada Naukowa. Powstała ona w 2015 roku i liczy obecnie 21 członków reprezentujących różne dyscypliny naukowe – historię, socjologię, politologię, ekonomię, a także organizacje mniejszości niemieckiej. W 2019 roku posiedzenia Rady odbywały się dwukrotnie: 11 stycznia i 14 czerwca.

W 5 województwach – śląskim, opolskim, dolnośląskim, pomorskim i warmińsko-mazurskim – naukowcy współpracujący z Centrum przeprowadzili 20 wywiadów pogłębionych z przedstawicielami najstarszego pokolenia Niemców żyjących w Polsce. Stawiali im pytania dotyczące wydarzeń bezpośrednio powojennych, jak również dotyczących niedawnej przeszłości.

W nawiązaniu do 30. rocznicy pierwszej mszy św. odprawionej w języku niemieckim w bazylice na Górze Św. 4 czerwca w Opolu odbyła się debata zatytułowana ***W języku nadziei.*** Roli moderatora podjęła się dr Irena Kurasz z Uniwersytetu Wrocławskiego, zaś o genezie, przebiegu i skutkach wydarzeń z 4 czerwca 1989 roku dyskutowali:

- abp prof. Alfons Nossol, Uniwersytet Opolski,
- Magdalena Lapshin, współpracownik Centrum Badań Mniejszości Niemieckiej,
- Prof. Romuald Jończy, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu,
- Prof. Marek Zybura, Uniwersytet Wrocławski.

Od samego początku jednym z najważniejszych zadań Centrum jest przeprowadzanie wywiadów ze świadkami czasu. Rok 1990 i okres go poprzedzający był dla mniejszości niemieckiej szczególnie istotny, to wówczas powstała większość organizacji. Minęło 30 lat. W latach 2015-18 utrwalonych zostało 75 wywiadów z osobami zaangażowanymi w tworzenie struktur mniejszości. W roku 2019 koordynator projektu przeprowadził kolejnych 10 rozmów w województwach śląskim (1), opolskim (1), zachodniopomorskim (3), pomorskim (2), warmińsko-mazurskim (2) i wielkopolskim (1).

Nowym pomysłem zainspirowanym przez Radę Naukową jest słownik biograficzny. W przygotowywanym leksykonie zaprezentowane zostaną sylwetki postaci, które odegrały lub odgrywają nadal ważną rolę w życiu mniejszości niemieckiej. Działania zapoczątkowane w roku 2018 były kontynuowane.

W oparciu o dotychczasowe wyniki badań wydane zostały dwie publikacje poświęcone działaniom komunistycznych organów bezpieczeństwa w stosunku do Niemców w Polsce, zatytułowane „Komunistyczny aparat bezpieczeństwa na Górnym Śląsku w latach 1945-1990” oraz „Pod lupą bezpieki. Aparat represji wobec Niemców na Ziemiach Zachodnich i Północnych w okresie władzy komunistycznej”.

Finansowanie: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Inne obszary w tym projekcie: #Historia, #Publikacje, #Społeczeństwo i polityka

4. Konferencja „Niemiecki ma znaczenie”

23 listopada 2019, Opole

Wspólnie z Instytutem Goethego z Krakowa oraz Niemieckim Towarzystwem Oświatowym w dniu 23.11.2019 w Sali Orła Białego Urzędu Marszałkowskiego woj. Opolskiego została zorganizowana Konferencja „Niemiecki ma znaczenie”. Konferencja ta poświęcona była znaczeniu j. niemieckiego w regionie. Bliskość ważnych arterii komunikacyjnych oraz znajomość j. niemieckiego sprawiają, iż Opole i okolice stają się atrakcyjną lokalizacją pod względem gospodarczym, inwestycyjnym i kulturowym i wiele firm z kapitałem zagranicznym lokuje swoje firmy na tym terenie.

Dzięki współpracy z Instytutem Goethego udało się powołać interesujący zespół panelistów, którzy debatowali nt. znaczenia języka niemieckiego dla regionu. Wykład wprowadzający poprowadziła Naomi Shafer – pracownica naukowa Instytutu Wielojęzycznego z Fryburga. Natomiast w dyskusji udział wzięli: dr Jarosław Bogacki, pracownik naukowy Instytutu Filologii Germańskiej Uniwersytetu Opolskiego, Marian Siwon, prezes Zarządu firmy Multiserwis z Krapkowic oraz Norbert Rasch, przedstawiciel Izby Gospodarczej Śląsk.

Uczestnicy mogli również w trakcie wydarzenia zapoznać się z ofertą kulturalno-edukacyjną organizacji mniejszości niemieckiej, które działają w regionie i wzbogacają go kulturalnie swoją aktywnością. Konferencja ta cieszyła się sporym zainteresowaniem wśród lokalnej społeczności.

Finansowanie: Instytut Goethego w Krakowie

Inne obszary w tym projekcie: #Kultura, #Społeczeństwo i polityka

Obszar tematyczny: Społeczeństwo i polityka

1. Plebiscyt „Mosty Dialogu 2019”

lipiec – grudzień 2019, Opole

Plebiscyt ogłoszony został w lipcu 2019 r. Powołana Kapituła Plebiscytu, wśród przesłanych przez mieszkańców Opolszczyzny kandydatur wybrała Nominowanych, a z pośród nich Laureatów MOSTÓW DIALOGU 2019. 17 grudnia 2019 r., w Teatrze im. Jana Kochanowskiego w Opolu odbyła się gala podsumowująca IV edycję plebiscytu Mosty Dialogu. Plebiscyt ten już na trwałe wpisał się w kalendarz imprez województwa opolskiego, stanowi on jedyną swojego rodzaju inicjatywę w województwie opolskim wyróżniającą osoby promujące wielokulturowość naszego regionu, a także budujące dialog i porozumienie.

Uroczysta gala rozpoczęła się o godzinie 18.00, w czasie której koncertował sekstet dęty uczniów opolskiej szkoły muzycznej oraz zespół „Take Style”. Goście zostali przywitani przez Współprzewodniczących Kapituły Mostów Dialogu – posła z szeregów mniejszości niemieckiej oraz Prezesa Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej, Ryszarda Galę i Marszałka Województwa, Andrzeja Bułę. To oni wręczyli też nagrody specjalne - Złote Mosty Dialogu.

Statuetki zostały wręczone w następujących kategoriach: Instytucje, Organizacje Pozarządowe oraz Ludzie. W pierwszej kategorii zwyciężyła Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Opolu, nominowani zostali także: Państwowa Szkoła Muzyczna w Opolu oraz Publiczne Liceum Ogólnokształcące nr 2 w Opolu. W kategorii Organizacje zwyciężyło Stowarzyszenie Odnowa Wsi Biedrzychowice, nominację otrzymały nadto: Stowarzyszenie Hospicjum Opolskie oraz Stowarzyszenie Tęczowe Opole. W kategorii Ludzie zwyciężył były poseł oraz założyciel Fundacji Rozwoju Śląska - Helmut Paisdzior, nominację otrzymali ponadto: Inga Mirga oraz Henryk Juretko.

Nagrodę specjalną z kolei otrzymały prof. Rita Süssmuth – była przewodnicząca Bundestagu oraz zasłużona działaczka na rzecz pojednania polsko-niemieckiego oraz prof. Dorota Simonides – była posłanka, znana na całym świecie w środowisku folklorystów, profesor nauk humanistycznych. Zgodnie z tradycją plebiscytu obie laureatki wysłuchały laudację na swoją cześć a wygłosiły je: prof. Aleksandra Trzcielińska-Polus, kierowniczka Katedry Stosunków

Międzynarodowych Instytutu Politologii UO oraz Wicemarszałek Województwa Opolskiego, Roman Kolek.
Finansowanie: Konsulat RFN w Opolu; Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego
Inne obszary w tym projekcie: #Kultura, #Historia, #Edukacja

2. **Spotkanie dyskusyjne „Rozmowy o Europie. Polacy i Niemcy – sąsiedzi w zjednoczonej Europie."**
   5 grudnia 2019, Opole

DWPN oraz Fundacja Konrada Adenauera zaprosili w dniu 5 grudnia 2019 r. do Miejskiej Biblioteki w Opolu na debatę „Rozmowy o Europie. Polacy i Niemcy – sąsiedzi w zjednoczonej Europie." Podczas dyskusji poruszony został temat stosunków polsko-niemieckich na podstawie wyników badań projektu Instytutu Spraw Publicznych i Fundacji Konrada Adenauera „Barometr Polska-Niemcy 2019". Gośćmi spotkania dyskusyjnego byli dra Agnieszka Łada, dyrektorka Programu Europejskiego, Instytut Spraw Publicznych oraz dra Annemarie Franke, rada nadzorcza Fundacji „Krzyżowa" dla Porozumienia Europejskiego. Moderatorem debaty był Marcin Antosiewicz, dziennikarz Newsweeka, który był w okresie od kwietnia 2009 r. do listopada 2016 r. korespondentem Telewizji Polskiej w Berlinie. W spotkaniu wzięło udział 55 osób, w większości byli to młodzi ludzie, którzy nie znają rzeczywistości Polski przed wstąpieniem do NATO i UE. Po debacie był czas na pytania ze strony publiczności. Budującym było to, że pytania zadawali/-ły zarówno młodzi/młode jak i starsi/starsze uczestnicy/uczestniczki, przez co powstała również możliwość pokazania punktu widzenia osób z różnymi doświadczeniami i perspektywami.
Finansowanie: Fundacja Konrada Adenauera

3. **Spotkanie dyskusyjne „Polityka historyczna w polskiej i niemieckiej codzienności"**
   15 maja 2019, Opole

Gośćmi spotkania byli: prof. dr hab. Klaus Ziemer z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, dr Maria Kobielska z Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie i dr Sebastian Rosenbaum z Instytutu Pamięci Narodowej w Katowicach. Moderację poprowadziła dr Joanna Andrychowicz-Skrzeba z Fundacji im. Friedricha Eberta w Polsce. Spotkanie zostało otwarte przez Lucjana Dzumlę, dyrektora generalnego DWPN.
Punktem wyjścia dyskusji była wydana przez Fundację im. Friedricha Eberta publikacja „Pomiędzy jubileuszami. Polityka historyczna w polsko-niemieckiej codzienności". W trakcie spotkania mówiono o genezie polityki historycznej oraz jej dzisiejszym zastosowaniu, m.in. przedstawiono przykłady wypowiedzi polityków, które miały realny wpływ na postrzeganie

pamięci historycznej w społeczeństwie. Rozmawiano również o tym, co należałoby zrobić, aby polityka historyczna była elementem spajającym społeczeństwo, a także przyczyniała się do budowania dialogu między państwami. W części dyskusyjnej swoje spostrzeżenia w temacie wyrazili również osoby z publiczności. W spotkaniu uczestniczyło ponad 50 osób.
Finansowanie: Fundacja im. Friedricha Eberta
Inne obszary tematyczne w tym projekcie: #Historia

4. **„Państwo na plus – kiedy państwo staje się (nad)opiekuńcze?"**
   25 listopada 2019, Opole

Gośćmi spotkania byli dr Andreas Jansen, Instytut Pracy i Kwalifikacji, Uniwersytet Duisburg-Essen, dra Dorota Szelewa, Instytut Polityki Społecznej, Uniwersytet Warszawski, Fundacja ICRA, Marcin Fronia, dyrektor wykonawczy Fundacji Norden. Moderację przejął dr Rafał Bakalarczyk z Krytyki Politycznej. Pytania, na które starali się odpowiedzieć prelegenci i prelegentka podczas spotkania to m.in.: Co to jest państwo opiekuńcze? Czy i w jakim stopniu państwo powinno wspierać pewne grupy społeczne? Pozytywne aspekty i niebezpieczeństwa dla państwa opiekuńczego. Nadużycia systemu socjalnego. Jaka jest ich przyszłość? Na koniec publiczność miała okazję zadać pytania i podzielić się swoimi przemyśleniami. Uczestnicy i uczestniczki dostrzegli korzyści płynące z debaty – zadawali pytania i brali czynny udział w dyskusji. W spotkaniu wzięło udział ok. 60 osób, głównie studenci i studentki.

Finansowanie: Fundacja im. Friedricha Eberta

5. **Polsko-niemieckie seminarium Polacy i Niemcy w Dialogu „1988 – 2019: Rewolucja, Transformacja – i gdzie jesteśmy dzisiaj?"**
   14 – 20 lipca 2019, Würzburg

W dniach od 14 do 20 lipca 2019 r. w Würzburgu odbyło się już 13. polsko-niemieckie spotkanie seminaryjne pod tytułem: „Polacy i Niemcy w Dialogu". DWPN był partnerem projektu. Tematem głównym seminarium były przede wszystkim polsko-niemieckie perspektywy w postrzeganiu Transformacji 1989'. Multiplikatorzy i multiplikatorki wzięli udział w licznych spotkaniach i dyskusjach, m.in. z dr. Florianem Petersem, Instytut Historii Współczesnej w Berlinie, z Manuelem Pietzko, pracownikiem naukowym Uniwersytetu w Würzburgu, z Bertholdem Dückerem, świadkiem czasu i współzałożycielem Fundacji Point Alpha. Z wielkim zainteresowaniem kontynuowane były również późnym wieczorem rozmowy

o sytuacji polityki wewnętrznej w Polsce i Niemczech. Głównym punktem programu były wyjazdy do miejsca pamięci Point Alpha oraz do Strasburga, gdzie uczestnicy i uczestniczki zwiedzili Parlament Europejski. Mieli również możliwość spotkać się i porozmawiać z posłami i posłankami z Polski i Niemiec. W seminarium wzięło udział 20 osób z Niemiec i 20 osób z Polski w wieku pomiędzy 17 i 75 lat.

Finansowanie: Fundacja im. Friedricha Eberta

Inne obszary w tym projekcie: #Edukacja

6. **Debata: „Polska i Niemcy: droga do wolności“**

   26 listopada 2019, Katowice

Debata odbyła się 26 listopada w Centrum Informacji Naukowej i Bibliotece Akademickiej w Katowicach. Tematem debaty była droga, jaką pokonać musiały Polska i Niemcy ku wolności w XX wieku, który w Europie przeszedł do historii jako „wiek dyktatur“ i „wiek ideologii". Zaproszeni eksperci opowiedzieli co towarzyszyło procesom przechodzenia od dyktatury do demokracji w obu krajach, jakie przeszkody musiały pokonać na tej drodze i czy droga ta, doprowadziła już do celu. Gośćmi debaty byli: Markus Meckel, były minister spraw zagranicznych NRD, przewodniczący Federalnej Fundacji Badań nad dyktaturą Socjalistycznej Partii Jedności Niemiec, członek Europejskiej Sieci Pamięci i Solidarności, prof. Roman Kuźniar, przewodniczący Rady Naukowej Instytutu Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego oraz dr Kazimierz Wóycicki, znawca problematyki stosunków polsko-niemieckich, Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego. Spotkanie moderowała Agnieszka Wiśniewska, redaktor naczelna strony KrytykaPolityczna.pl.

W debacie uczestniczyło ok. 50 osób. Spotkanie zostało objęte patronatem medialnym „TVP 3 Katowice”, „Gazeta Wyborcza” oraz patronatem Honorowego konsula RFN w Gliwicach.

Partner projektu: Niemiecka Centrala Wymiany Akademickiej DAAD Polska

Finansowanie: Fundacja im. Friedricha Eberta

Inne obszary tematyczne w tym projekcie: #Historia

7. **„Programy Stażowe dla studentów Instytutu Politologii UO”**
   kwiecień – lipiec 2019, Opole

W okresie od kwietnia do lipca 2019 roku braliśmy po raz kolejny udział w programie, którego przedmiotem było zorganizowanie stażu dla studentów Uniwersytetu Opolskiego. Miał on na celu podniesienie praktycznych kompetencji stażysty i nabycie przez niego doświadczenia zawodowego, odpowiadającego potrzebom gospodarki, społeczeństwa i rynku pracy. W ramach projektu staż odbył u nas student z Instytutu Politologii Uniwersytetu Opolskiego, który miał możliwość aktywnie uczestniczyć w organizacji naszych projektów.
Partner projektu: Uniwersytet Opolski
Finansowanie: Europejski Fundusz Społeczny

8. **Konferencja „Odetnij metki”. Rozmowy o rynku pracy” zorganizowana w ramach projektu „Kobiety w dialogu”**
   16 listopada 2019, Opole

W listopadzie współorganizowaliśmy warsztaty „Odetnij metki”. Rozmowy o rynku pracy”, które odbyły się w ramach projektu „Kobiety w dialogu”, który w partnerstwie z nami realizuje fundacja „Laboratorium zmiany”. Tematem spotkania była sytuacja na rynku pracy, a konkretniej kwestia stereotypów w kontekście poszukiwania zatrudnienia. Dyskutowano o tym, jaki mają one wpływ zarówno na potencjalnych pracowników, jak i pracodawców. Warsztaty przeprowadzone zostały metodą „open space”, co skutkowało powstaniem kilku grup roboczych, które obecnie kontynuują prace nad autorskimi projektami. Listopadową konferencję poprzedziło spotkanie w siedzibie DWPN w Opolu, na którym obecni byli przedstawiciele wielu organizacji społecznych z naszego regionu. Sformułowano wtedy temat konferencji oraz listę kwestii, które powinny zostać podjęte w jej trakcie.

9. **Debata „15 lat Polski w Unii Europejskiej. Nowe wyzwania dla Polski, Niemiec i Europy” w ramach cyklu Rozmowy o Europie**
   22 października 2019, Kamień Śląski

Rozmowy o Europie były częścią XXIV Seminarium Śląskiego, którego tematem była Unia Europejska w kontekście 15 lat członkostwa Polski w jej strukturach. W ramach konferencji podjęto szereg kwestii, związanych z sytuacją polityczną, gospodarczą oraz społeczną UE. Debata, która odbyła się 22 października w Kamieniu Śląskim, była próbą dokonania podsumowania polskiego członkostwa w Unii w bardzo szerokim kontekście. Dyskutowano m.in. na temat zmian, jakie nastąpiły w Polsce podczas tych 15 lat, o wpływie stosunków

polsko-niemieckich w tym obszarze, jak również sformułowano wyzwania, przed jakimi, zdaniem uczestników spotkania, stoi Unia Europejska.

Finansowanie: Fundacja Konrada Adenauera

Obszar tematyczny: Kultura

1. **Niemieckojęzyczna kafejka „HAUS-Café“ w Gliwicach**
   12 grudnia 2019, Gliwice

W ramach formatu HAUS-Café, osoby zainteresowane językiem niemieckim i niemiecką kulturą, mogą wziąć udział w grach i konwersacjach językowych, a także przyswajać nowe słownictwo. Pierwsze spotkanie dotyczyło Świąt Bożego Narodzenia. Uczestnicy wydarzenia śpiewali niemieckie kolędy i rozmawiali o różnych tradycjach świątecznych w Niemczech, w Polsce i na Śląsku. W pierwszym spotkaniu wzięło udział 16 osób.

2. **Cykl spotkań z twórcami kultury polsko-niemieckiego pogranicza, Arturem Beckerem i Michaelem Majerskim**
   8 października 2019, Gliwice
   9 i 21 października 2019, Opole
   19 listopada 2019, Stargard

W ramach projektu zaprosiliśmy osoby z Niemiec i Polski, które wywodzą się z kulturalnego i dziennikarskiego środowiska i które odnoszą się w swoich pracach do swoich górnośląskie, pomorskie czy polskich korzeni. Goście, którzy pracują na rzecz porozumienia polsko-niemieckiego, prezentowali swoją twórczość oraz omawiali ją z publicznością. W ramach serii zorganizowaliśmy dwa spotkania z autorem licznych powieści, opowiadań i esejów - Arturem Beckerem, który przyjechał do Gliwic 8 października 2019 r., a dzień później odwiedził Opole. Na początku wydarzenia gość opowiedział historię swojej rodziny i jej wpływu na Pomorze, Mazury i Górny Śląsk. Następnie Artur Becker zaprezentował swoje najnowsze wydawnictwo

„Kosmopolska i Kosmopolacy. W poszukiwaniu europejskiego domu. Eseje ”i odczytał jej kilka fragmentów. Na koniec publiczność miała możliwość zadania zaproszonym gościom pytań i wzięcia udziału w dyskusji. Oba spotkania prowadziła prof. Monika Wolting, literaturoznawczyni, profesora nadzwyczajna nowej literatury niemieckiej.

Cykl obejmował również dwa spotkania z reżyserem Michaelem Majerskim, które obejmowały pokaz filmu z dyskusją. Reżyser Michael Majerski znany jest na Górnym Śląsku ze swoich wcześniejszych filmów o regionie. W ramach projektu zaprezentował swoją najnowszą produkcję „Było sobie Pomorze”. Pierwsze spotkanie odbyło się 21. października 2019 r. w Centralnej Bibliotece Josepha von Eichendorffa, kolejne miało miejsce 19. listopada 2019 r. w Domu Kultury Kolejarza w Stargardzie. Rozmowę w Opolu moderował prof. Romuald Jończy, a w Stargardzie - Jolanta Aniszewska - wicedyrektorka muzeum. Na początku wydarzenia moderatorka omówiła kontekst historyczny Pomorza i Górnego Śląska po II wojnie światowej, który dobrze wprowadzał do filmu Michaela Majerskiego o tej właśnie tematyce. Projekcja filmu zakończyła się dyskusją.

Wyżej opisane wydarzenia miały za zadanie wzmocnić świadomość historyczną mniejszości niemieckiej, jak i zapoznać osoby zamieszkałe na Śląsku i Pomorzu z najnowszymi pracami twórców niemiecko-polskiego pogranicza. Łącznie w spotkaniach uczestniczyło około 100 osób.

Partnerzy projektu: Biblioteki miejskie w Gliwicach i Opolu, Uniwersytet Wrocławski, Biblioteka Centralna Józefa von Eichendorffa w Opolu, Dom Kultury Kolejarza i Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Stargardzie, Konsulat RFN w Opolu

Inne obszary tematyczne w tym projekcie: #Historia

3. **Dwa pokazy filmu „Good bye Lenin” w Bytomiu i Gliwicach z okazji rocznicy upadku muru berlińskiego**

   7 listopada 2019, Gliwice

   9 listopada 2019, Bytom

Mur berliński został otwarty w nocy z czwartku 9 listopada na piątek 10 listopada 1989 roku. Z okazji 30. rocznicy upadku muru berlińskiego odbyły się dwa pokazy filmu „Good Bye Lenin”: 7 listopada 2019 r. w Centrum Edukacyjnym im. Jana Pawła II w Gliwicach oraz 9 listopada 2019 r. w Bytomskim Centrum Kultury. Imprezę w Gliwicach moderowała Magdalena Bosek, która przygotowała także historyczne wprowadzenie do projekcji filmu. W Bytomiu historyczny komentarz i moderację przejął dr Tomasz Kubin. Łącznie w dwóch projekcjach wzięło udział ponad 140 osób.

Projekt miał za zadanie wzmocnić świadomość historyczną mniejszości niemieckiej, a także przypomnieć mieszkańcom Śląska o wydarzeniach historycznych sprzed kilku dekad. Pokazy

filmowe były także okazją do świętowania wolności i jedności, a także 30. rocznicy upadku muru berlińskiego.
Finansowanie: Konsulat RFN w Opolu, Konsulat honorowy Republiki Federalnej Niemiec w Gliwicach oraz Regionalny Ośrodek Debaty Międzynarodowej w Katowicach
Inne obszary tematyczne w tym projekcie: #Historia, #Społeczeństwo i polityka

4. **Wydanie broszury do wystawy „Glywitz – Gleiwitz – Gliwice. Wszystkie oblicza miasta.“**
   Wrzesień – grudzień 2019, Gliwice

Broszura towarzysząca wystawie została wydana w trzech językach: po niemiecku, polsku i angielsku. Treści zostały przygotowane przez ekspertki i ekspertów w zakresie historii, jak i znawców i znawczynie miasta. Teksty o charakterze popularnonaukowym, są zwięzłe oraz przystępne dla każdej osoby, która sięgnie po tę broszurę. Partner projektu - muzeum w Gliwicach - dostarczył wszystkie potrzebne zdjęcia archiwalne do broszury, która, podobnie jak wystawa, obejmuje cztery bloki tematyczne: wydarzenia historyczne, miejsca, osobowości i osobliwości. Głównym celem projektu było zwrócenie uwagi na bogactwo kulturowe miasta oraz regionu i podniesienie świadomości na temat wielowymiarowości miasta. Zmierzenie się z niemieckim i żydowskim dziedzictwem powinno wzmocnić tożsamość członków mniejszości, ale także większości populacji, która obecnie mieszka na tym obszarze. Broszura stanowi bez wątpienia cenny wkład w popularyzację wiedzy ogólnej dotyczącej wielokulturowej historii miasta i regionu.
Partner projektu: Muzeum w Gliwicach
Finansowanie: Konsulat RFN w Opolu
Inne obszary tematyczne w tym projekcie: #Historia

5. **Spotkanie z cyklu „Górny Śląsk – świat najmniejszy”:**
   „Pomiędzy Gliwicami a Katowicami. Różne oblicza tożsamości miast”
   10 czerwca 2019, Chorzów
   „Joseph von Eichendorff. Fakty, mity, stereotypy”
   9 grudnia 2019, Chorzów

Tego wieczoru gośćmi dr Krzysztofa Karwata, gospodarza spotkania, byli historycy: dr Bogusław Tracz oraz dr Sebastian Rosenbaum, pracownicy Instytutu Pamięci Narodowej w Katowicach. Temat rozmowy kręcił się wokół mieszkańców wybranych górnośląskich miast i tego, jak na przestrzeni lat – po podziale granic w 1921 oraz 1945 roku – zmienił się obraz mentalności ludzi. Rozważania dotyczyły również tego, w jaki sposób dzisiaj różne grupy społeczne, etniczne i narodowe, w tym mniejszość niemiecka, jest postrzegana na Górnym

Śląsku oraz jak oni sami postrzegają zmieniające się w kontekście kulturowym otoczenie. Spotkanie zwieńczył recital Andrzeja Kowalczyka. W spotkaniu uczestniczyło 100 osób.
Gospodarzem drugiego spotkania był dr Krzysztof Karwat, który zaprosił następujących gości: prof. Grażynę Szewczyk, germanistkę i znawczyni Eichendorffa z Uniwersytetu Śląskiego oraz Pawła Ryborza, dyrektora administracyjnego Centrum Spotkań Eichendorffa w Łubowicach. Tematem wieczoru było życie i twórczość wielkiego poety okresu romantyzmu, Josepha von Eichendorffa, który jest upamiętniony w wielu miejscach na Górnym Śląsku. Skupiono się na komentarzu do biografii i twórczości tego słynnego poety. Goście podkreślili również znaczenie Eichendorffa dla wielokulturowego regionu Górnego Śląska. Wieczór uświetnił występ sopranistki Agnieszki Węgrzynowskiej, która zaśpiewała część tekstów Eichendoffa w języku niemieckim. W spotkaniu wzięło udział około 100 osób.
Partner projektu: Teatrem Rozrywki
Finansowanie: Konsulat RFN w Opolu
Inne obszary tematyczne w tym projekcie: #Kultura

6. **Fotomaraton „Bauhausowe powroty“ – konkurs i wernisaż**
   20 października 2019, Opole

Z okazji stulecia Bauhausu DWPN zorganizował wraz z partnerami Fotomaraton „Bauhausowe powroty”, który miał miejsce 20 października 2019 r. Projekt był skierowany przede wszystkim do młodzieży mniejszości niemieckiej jak i do przedstawicieli i przedstawicielek polskiej większości, którzy interesują się historią i fotografią. Uczestnicy i uczestniczki Maratonu zgłosili się w Bibliotece Miejskiej w Opolu i odebrali swoje numery startowe oraz plan Maratonu. Na samym początku uczestnicy i uczestniczki wzięli udział w warsztatach, na których dowiedzieli się o tym, jak obsługiwać aparat fotograficzny w celu uzyskania odpowiedniej perspektywy. Prowadzący warsztaty pokazał uczestnikom i uczestniczkom wszystkie możliwe techniki i triki, na które trzeba zwrócić uwagę. W ciągu 5 godzin każdy/-a uczestnik/uczestniczka musiał/-a wykonać określoną liczbę zdjęć. Każde zdjęcie miało swój podtytuł („Detal”, „Kolor/Przestrzeń”, „Ekspresja”, „Ruch”), który musiał zostać zrealizowany i pasować do tematu głównego. O godz. 10.00 uczestnicy i uczestniczki otrzymali kopertę z tematami, do których mieli wykonać fotografie. Po ukończeniu fotografowania wrócili do bazy i każdy z nich wybrał jedno zdjęcie, które było ich zdaniem najlepsze, zdjęcie to zostało potem przekazane w ręce profesjonalnego Jury do oceny. Po konkursie zorganizowaliśmy także wystawę

i wernisaż zwycięskiej serii zdjęć oraz pojedynczych fotografii Fotomaratonu 2019. Wystawa odbyła się (jesienią) w ramach Opolskiego Festiwalu Fotografii. 20 października w Bibliotece Miejskiej w Opolu odbyło się uroczyste wręczenie nagród i wernisaż. W Fotomaratonie wzięło udział 30 osób. Na wernisażu obecnych było powyżej 60 osób.
Finansowanie: Konsulat RFN w Opolu
Inne obszary tematyczne w tym projekcie: #Historia

7. **Wystawa „Marszałek Józef Piłsudski i Magdeburg"**
   29 października 2019, Opole

Wspólnie z Niemiecko-Polskim Towarzystwem Saksonii-Anhalt, stowarzyszeniem „Sanierungsverein Ravelin 2 e.V." oraz Publiczną Szkołą Podstawową nr 33 im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w październiku zorganizowano w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Opolskiego wystawę ukazującą życie Józefa Piłsudskiego w czasie jego uwięzienia w cytadeli Magdeburg, do której trafił po aresztowaniu 21 lipca 1917 r. W wątek magdeburski gości wprowadził pan Bernd Rauchensteiner, pomysłodawca wystawy oraz członek stowarzyszenia Ravelin. Podczas wernisażu można było podziwiać występy artystyczne uczniów Szkoły Podstawowej nr 33 w Opolu. Wystawa została przygotowana dwujęzycznie.
Finansowanie: Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego
Inne obszary tematyczne w tym projekcie: #Historia

8. **Pokazy filmów o mieście i architekturze w Gliwicach**
   8 i 12 maja 2019, Gliwice

W ramach festiwalu filmowego „MiastoMovie" zorganizowano dwa pokazy filmów o architekturze i urbanistyce. Pierwszy film dokumentalny „Wem gehört die Stadt" dotyczy problemów miejskich na przykładzie Berlina. Po projekcji odbyła się rozmowa z reżyserem Hansem Christianem Postem. Drugi film, zatytułowany „Dwugłowy smok", dotyczy historycznej architektury i tożsamości miast na Górnym Śląsku w dwudziestoleciu międzywojennym. Po projekcji odbył się panel dyskusyjny na temat Karla Schabika, Ericha Mendelsohna i architektury. Zaproszonymi gośćmi byli dr Adam Bednarski i dr Ryszard Nakonieczny. Celem projektu była popularyzacja architektury historycznej na Górnym Śląsku i dyskusja na temat lokalnej urbanistyki. Festiwal został zorganizowany z okazji 100. rocznicy wyboru Karla Schabika na radcę budowlanego w Gliwicach.
Partnerzy projektu: Kino AMOK, Wrocławska Fundacja Filmowa
Finansowanie: Instytut ds. Stosunków z Zagranicą (ifa)
Inne obszary w tym projekcie: #Historia

Publikacje

1. **Dodruk książek z serii „Górnośląscy potentaci”**
   Listopad – grudzień 2019

Dwujęzyczne albumy z historii najbardziej znanych górnośląskich rodzin przemysłowych: „Górnośląscy potentaci - dziedzictwo Henckel von Donnersmarcków” i „Górnośląscy potentaci - dziedzictwo Ballestremów” zostały ponownie wydane. Teksty obu publikacji zostały uprzednio zaktualizowane przez autorów: Beatę i Pawła Pomykalskich, Joannę Oczko i Tomasza Kiełkowskiego. Dwujęzyczne polsko-niemieckie albumy zawierają ponad 150 stron bogatych w kolorowe ilustracje. Publikacja jest atrakcyjnie wydana i obfituje w materiał zdjęciowy, dzięki temu w interesujący sposób przybliża postacie historyczne, które miały istotny wkład w rozwój regionu. Albumy popularyzują wizerunek Górnego Śląska jako szczególnego, wielokulturowego terenu o bogatym niemieckim i polskim dziedzictwie.
Finansowanie: Konsulat RFN w Opolu.
Inne obszary tematyczne w tym projekcie: #Historia

2. **„Historia zapisana na dolnośląskich cmentarzach” – publikacja o historii 50 najciekawszych dolnośląskich nekropolii**
   Kwiecień – grudzień 2019

Opracowanie i wydanie publikacji „Historia zapisana na dolnośląskich cmentarzach” trwało w latach 2018-2019. W ubiegłym roku powstało 25 artykułów z towarzyszącymi im zdjęciami 25 wybranych cmentarzy. W tym roku opracowano kolejne 25 tekstów, które wraz z materiałami z poprzedniego roku tworzą kompleksową dokumentację i prezentację dolnośląskich cmentarzy, które kryją liczne ślady zapomnianego i nieznanego dziedzictwa i historii Niemiec. Teksty naukowe do każdego z cmentarzy zostały napisane przez dra Gerharda Schillera, a dokumentację fotograficzną wykonała Wioletta Kozłowska. Dr Sebastian Rosenbaum przetłumaczył teksty, a dr Bogusław Tracz recenzował książkę.
Finansowanie: Konsulat RFN w Opolu
Inne obszary tematyczne w tym projekcie: #Historia

3. **Przygotowanie i wydanie materiałów dydaktycznych do publikacji „Górny Śląsk. Atlas dla dzieci”**
   Marzec – grudzień 2019

Po wydaniu publikacji „Górny Śląsk. Atlas dla dzieci” w 2017 roku przez Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej zrodził się pomysł opracowania dwujęzycznych materiałów dydaktycznych

dla dzieci w wieku 8-14 lat, opartych na treści atlasu. W efekcie wydano 80-stronicowy zeszyt ćwiczeń z arkuszem naklejek, różnymi zadaniami, rebusami, krzyżówkami, kolorowankami, kodami QR itp., oraz grę planszową z 50 kartami quiz, pionkami i kostką do gry. Część merytoryczną, w tym dydaktyzację, opracowały Barbara Chyłka oraz Elżbieta Wydra. Za oprawę graficzną odpowiadali Mikołaj Ratka oraz Marta Ogonek. Dzięki projektowi powstały pomoce naukowe, które w ciekawy sposób mogą poszerzyć wiedzę o historii Górnego Śląska, a także wspierają dwujęzyczność wśród młodego pokolenia. Każda szkoła oraz organizacje mniejszości niemieckiej mogą otrzymać jeden bezpłatny egzemplarz. Nakład: zeszyt ćwiczeń – 1500 sztuk, gra planszowa – 1000 sztuk.

Finansowanie: Konsulat RFN w Opolu

Inne obszary tematyczne w tym projekcie: #Edukacja

4. **Nowe wydanie Książki kucharskiej Marii Wurst**

   Kwiecień – grudzień 2019

Maria Wurst, nauczycielka gospodarstwa domowego z Opola, opublikowała kilka wydań swojej „Książki kucharskiej dla szkoły i domu" w pierwszej połowie XX wieku. W jej książce znajdują się setki przepisów z kuchni śląskiej. W celu dalszego rozpowszechniania dorobku Marii Wurst, zdecydowaliśmy się ponownie wydać jej książkę, dodając polską wersję językową. Dr Sebastian Rosenbaum był odpowiedzialny za transkrypcję, korektę tłumaczeń i redakcję.

W książce można znaleźć około 300 przepisów ze szczegółowym opisem przygotowywania potraw, jak i wiele ogólnych wskazówek dotyczących gotowania. Przepisy są pogrupowane tematycznie. Ze względu na dwujęzyczność publikacji, książka jest dostępna zarówno dla członków mniejszości niemieckiej, jak i osób posługujących się językiem polskim. Lektura książki pozwala na poznanie kultury i języka pierwszej połowy XX wieku.

Finansowanie: Konsulat RFN w Opolu

Inne obszary tematyczne w tym projekcie: #Historia, #Kultura

5. **„Dolny Śląsk. Atlas dla dzieci."**

   Marzec – grudzień 2019

Wydanie Atlasu dla dzieci o Górnym Śląsku okazało się wielkim sukcesem, co pokazały liczne pozytywne opinie ze strony uczniów, nauczycieli. Biorąc pod uwagę tak pozytywne doświadczenie postanowiliśmy wydać kolejną publikację, tym razem o Dolnym Śląsku. Atlas ponownie skierowany jest do dzieci w wieku 8-14 la. Atlas podzielony jest na ponad 20 plansz, które odpowiadają poszczególnym powiatom. Dzięki nowoczesnej formie, kolorowym rysunkom i zwięzłym tekstom pragniemy dotrzeć przede wszystkim do dzieci. Na

aktualnych mapach z historycznymi granicami Dolnego Śląska zaznaczone zostały najważniejsze cechy tego regionu. Wspomniano między innymi historyczne budynki (np. zamki dolnośląskich rodzin arystokrackich), znane osobistości (np. Johann Wilhelm Ritter), wydarzenia, produkty i wiele innych interesujących faktów i legend, które związane są z historią Dolnego Śląska lub niemieckim dziedzictwem kulturowym tego właśnie regionu, a które niedostępne są w podręcznikach szkolnych. Niniejszą publikacją chcielibyśmy zaproponować dzieciom i młodzieży medium, które umożliwi im poznania i przepracowania wielokulturowego dziedzictwa i historii Dolnego Śląska. Niniejsza publikacja może być traktowana również jako swoisty przewodnik oraz szeroko rozumiana promocja dwujęzyczności.

Finansowanie: Konsulat RFN w Opolu

Inne obszary tematyczne w tym projekcie: #Edukacja. #Historia, #Kultura

6. Wydanie dzienników Alberta Adamskiego – I część projektu

Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej planuje w ramach projektu wydanie dzienników Alberta Adamskiego. W roku 2019 zrealizowaliśmy I część projektu. Dr Sebastian Rosenbaum objął opiekę naukową, transkrypcję tekstu niemieckiego i tłumaczenie na język polski. Albert Adamski, handlarz z Kadłuba Dolnego i żołnierz Pierwszej Wojny Światowej prowadził niemieckojęzyczne dzienniki. Rękopis jest poświęcony służbie wojskowej Adamskiego, którą odbył podczas Pierwszej Wojny Światowej na froncie zachodnim (Francja), południowym (Bałkany) oraz podczas rewolucji w 1918 r. w garnizonie w Berlinie. Dzienniki obejmują 260 stron manuskryptu. Dzienniki Adamskiego są przede wszystkim szczególnie cennym źródłem na rzecz historii górnośląskiego pojmowania Wielkiej Wojny.

Finansowanie: Konsulat RFN w Opolu

Inne obszary tematyczne w tym projekcie: #Historia

7. Realizacja dodatkowego nakładu płyt CD z filmami „Pewnego razu na zachodzie” i „Kuźnia noblistów”

W ramach projektu został wyprodukowany nowy nakład płyt CD z filmami „Pewnego razu na zachodzie” i „Kuźnia noblistów”, które okazały się sukcesem dwóch wcześniejszych projektów DWPN. O dalszym dużym zainteresowaniu produkcjami świadczą przede wszystkim liczne zapytania o możliwość otrzymania płyt CD. Film „Pewnego razu na zachodzie” składa się z czterech około dziesięciominutowych odcinków przedstawiających każdorazowo inną historię z regionu opolskiego. W humorystyczny i ciekawy sposób pokazane zostały m.in. historia jeziora Turawa, tajemnice złodziei Zaodrza oraz życie króla Prus Fryderyka Wielkiego i urodzonego w Opolu lekarza, podróżnika i badacza Emina Paszy. Film „Kuźnia noblistów”

jest wizualizacją publikacji dr. Piotra Greinera „Nobliści z Górnego Śląska “ i przedstawia mało znaną historię jedenastu pochodzących ze Śląska noblistów. Filmy mogą być wykorzystane nie tylko na użytek własny, lecz także jako materiał edukacyjny na lekcji historii czy języka obcego w szkołach. Filmy posiadają napisy w języku niemieckim, dzięki czemu są odpowiednie również dla niemieckojęzycznych odbiorców. W ramach projektu oprócz nagrania plików powstała także nowa grafika dla kopert na płyty CD. Bezpłatne płyty CD są regularnie zamawiane przez zainteresowane osoby w biurze DWPN i odbierane przez nich osobiście lub wysyłane drogą pocztową.

Finansowanie: Konsulat RFN w Opolu

Inne obszary tematyczne w tym projekcie: #Historia #Kultura

8. **Przygotowanie publikacji „W języku serca“**
   Kwiecień – grudzień 2019

Przyczyną jego podjęcia był fakt, że chociaż w najnowszej historii mniejszości niemieckiej w Polsce mało jest wydarzeń budzących wciąż tak silne emocje, jak pierwsza niemieckojęzyczna msza święta na Górze Św. Anny w dniu 4 czerwca 1989 r., to jednak temat ten w niewielkim stopniu poddany został badaniom naukowym. Nie ukazała się też jak dotąd żadna publikacja na temat tego kamienia milowego w ożywieniu życia duchowego Niemców na Górnym Śląsku.

Autorka koncepcji Magdalena Lapshin, przeprowadziła kwerendę w archiwach, bibliotekach i kolekcjach prywatnych. Na podstawie zebranych materiałów przygotowała zasadniczy rozdział publikacji. W artykule tym omówiła genezę, przebieg i konsekwencje pierwszego niemieckojęzycznego nabożeństwa. Miejsce jego sprawowania nie zostało przez biskupa Alfonsa Nossola wybrane przypadkowo. Symboliczne znaczenie Góry Św. Anny dla pokoleń Górnoślązaków - nie tylko w sensie religijnym, ale także politycznym – przedstawiła w swoim artykule dr Monika Czok. Jej tekst stanowić będzie pierwszy rozdział publikacji, ponieważ bez wyjaśnienia kontekstu historycznego wydarzenia z 4 czerwca 1989 r. byłyby trudne do zrozumienia dla osób spoza regionu.

W trzeciej części publikacji przewidziane jest zaprezentowanie wybranych fragmentów wywiadów. W ramach projektu przeprowadzono 15 rozmów ze świadkami czasu. Rozmówcy pochodzili zarówno z kręgów kościelnych, jak i z szeregów mniejszości, która w tym czasie nie była jeszcze oficjalnie uznawana, a także z organizacji zachodnioniemieckich, wspierających śląskich Niemców. Drugim źródłem często bardzo emocjonalnych i subiektywnych wspomnień jest zbiór ponad 200 wywiadów z archiwum Centrum Badawczego Mniejszości Niemieckiej. Ich analizę przeprowadził Michał Matheja.

Załącznikiem do publikacji będą biografie głównych aktorów wydarzeń z czerwca 1989 r. przygotowane przez Magdalenę Lapshin.

Finansowanie: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Kraju Związkowego Saksonii; Konsulat RFN w Opolu.
Inne obszary tematyczne w tym projekcie: #Historia

Ukazały się również:

1. „Byliśmy dziećmi, kiedy wybuchła wojna” *patrz Archiwum Historii Mówionej, obszar tematyczny Historia*
2. Magazyn „KEKS na przerwę“ *patrz Bilingua w obszarze tematycznym #Edukacja.*
3. *Magazyn młodzieżowy „Bäm” patrz Bilingua w obszarze tematycznym #Edukacja*
4. „Einfach mit Deutsch! Konspekty animacji językowych dla rodziców“ *patrz Bilingua w obszarze tematycznym #Edukacja.*
5. Komiks „Śląski Kopciuszek“ *patrz Bilingua w obszarze tematycznym #Edukacja.*
6. Polsko-niemiecka monografia „Europa po Wielkiej Wojnie” z wybranymi tekstami z XXIII Seminarium Śląskiego *patrz obszar tematyczny #Nauka.*

Wystawy

Poniższe wystawy udostępniane są nieodpłatnie wszystkim zainteresowanym instytucjom kultury i placówkom edukacyjnym.

1. Eduart Pant – zwycięzca po latach. Opowieść o polityku i człowieku polsko-niemieckiego pogranicza
2. Słowa moje spadochrony. Horst Bienek 1930-1990
3. Polsko-niemiecka dwujęzyczność w moim życiu
4. Sąsiedzi – o jednej z najtrwalszych granic w Europie. Na wschodniej rubieży Górnego Śląska.
5. Dziadek z Wehrmachtu
6. Glywitz-Gleiwitz-Gliwice – wszystkie oblicza miasta
7. Oblicza uchodźstwa

Składamy serdeczne podziękowania wszystkim instytucjom i organizacjom partnerskim za wsparcie finansowe realizowanych przez Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej projektów w 2019 roku:

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Budownictwa i Ojczyzny RFN
Ministerstwo Spraw Zagranicznych RFN
Konsulat Generalny RFN we Wrocławiu
Konsulat RFN w Opolu
Związek Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Opolu (VdG)
Fundacja Rozwoju Śląska
Saksońskie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych
Fundacja Konrada Adenauera
Fundacja im. Friedricha Eberta
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych RP
Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego
Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego
Instytut ds. Stosunków Kulturalnych z Zagranicą IfA, Stuttgart
Instytut Goethego
Fundacja „Aktywni W Regionie”
Starostwa, Urzędy Miast i Gmin

Dziękujemy również licznym osobom prywatnym za ich finansowe i merytoryczne wsparcie naszych działań w 2019 roku.

Gliwice; 27.02.2020
Lucjan Dzumla
Dyrektor Generalny